

تأثیر سلامت شهری بر جابجایی شهروندان: پیمایشی در پنج منطقه منتخب شهر تهران

فاطمه حیدرجماعت*، منصور شریفی**، علی بقائی سرابی***

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۶/۲)

چکیده

زندگی سالم در شهر سالم معنا می‌یابد. شهر سالم حافظ سلامتی و ملزم به تعیین شرایط مناسب برای فعالیت‌ها می‌باشد. پیمایش حاضر با هدف مطالعه تأثیر سلامت شهری با معرف‌های مطبوعیت زیست‌محیطی و عوامل جمعیتی بر تمایل به جابجایی شهروندان در پنج منطقه منتخب شهر تهران در سال ۱۳۹۷ انجام شده است. تعداد ۱۱۰۳ نفر از شهروندان مناطق ۲، ۷، ۱۰، ۱۹ و ۲۱ به صورت نمونه‌گیری احتمالی مورد مصاحبه قرار گرفتند. برای گردآوری اطلاعات از تکنیک پرسشنامه و به منظور تجزیه و تحلیل آماری از نرم افزار SPSS استفاده گردید. با اندازه‌گیری معرف‌های هفت‌گانه سلامت شهری در مناطق مورد مطالعه، مشخص شد که مناطق از نظر میزان مطبوعیت‌ها دارای اختلاف معنی‌دار و متفاوت هستند. نتایج تحلیل رگرسیون لجستیک نشان داد که به‌طور متوسط حدود ۱۲ درصد از تمایل به جابجایی مکانی پاسخگویان، توسط متغیرهای جمعیتی و سلامت شهری قابل تبیین است. در همه مدل‌های کنترل‌شده، متغیر سلامت شهری به همراه سایر متغیرهای جمعیتی بر متغیر تمایل به جابجایی تأثیر معکوس دارد. هر چه سلامت شهری بیشتر می‌شود، تمایل به جابجایی نیز کمتر می‌شود. همچنین کمترین اندازه تمایل به جابجایی در پاسخگویان در مناطق ۲ و ۷ تهران مشاهده می‌شود.

کلیدواژه‌ها: سلامت شهر، مطبوعیت، جمعیت، جابجایی، ذائقه مطبوعیت، عوامل جمعیتی.

* دانشجوی دوره دکتری جمعیت‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

E-mail: f.hjamat@yahoo.com

** استادیار و عضو هیئت علمی واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، استان سمنان، ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: sharifim@ut.ac.ir

*** استادیار و عضو هیأت علمی واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، استان تهران، ایران.

E-mail: abaghaei@ut.ac.ir

مقدمه

دیدگاه انسان از محیط زیست پیرامونش بر حسب سن، جنس، شهری، غیرشهری، مذهب و ارزش‌ها، سیاست، فرهنگ، مهاجر، غیرمهاجر و... متفاوت است و این تفاوت‌ها منجر به نگرش‌های مختلفی در مورد محیط زیست می‌شود (میرشاهی، ۱۳۸۶). باور بر این است که آرامش انسان در محیط زیست سالم است. ولایی (۱۳۸۴) معتقد است، فاجعه زیست‌محیطی نه تنها آرامش و امنیت را از زندگی انسان می‌رباید، که موجودیت بشر را نیز تهدید می‌کند. حتی اگر چنین تصور کنیم که این مسئله فقط به گروه معدودی از انسان‌ها مربوط شود، به هر صورتی که به محیط اجتماعی، فرهنگی و طبیعی آسیب وارد شود، بازتاب‌های این آسیب را تمامی انسان‌ها احساس خواهند کرد (تومه^۱، ۱۳۸۰: ۶۰). از این رو به گفته حسینی (۱۳۸۳) به‌طور کلی، عواملی مانند دسترسی به آب آشامیدنی سالم و بهداشتی، بهداشت، آلودگی هوا، جنگل زدایی، بیابانی شدن، نازک شدن لایه اوزون و تغییرات آب و هوایی، عملاً به‌طور بالقوه تعیین‌کننده‌های سلامتی و تندرستی جمعیت‌های انسانی است.

در عصر حاضر، سلامتی مفهومی جامع از کیفیت زندگی را توصیف می‌کند (کنگ و همکاران^۲، ۲۰۱۴). در اغلب شرایط کیفیت زندگی در شهر با محیط زیست پیرامونی و زیرساخت‌های ارائه شده در شهر ارتباط دارد و استدلال این است که اگر شهر به کیفیت زندگی مطلوب دست یابد به دلیل محیط آن و زیرساخت‌های مناسب، استانداردهای بالا، کافی و کارآمدی موجود در آن است (آزهان^۳ و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۶۲). همچنین باید توجه داشت که مکان‌های متفاوت کیفیت‌های متفاوتی نیز دارند و نیازهای متفاوتی را برآورده می‌سازند (چپمن، ۱۳۸۴). کاهش شدید کیفیت خانه‌ها در نواحی مسکونی در عصر حاضر با افزایش تهدید آلودگی‌های زیست‌محیطی نظیر هوا و صدا، پسماندها و ضایعات و اثرات زیان‌بار مواد شیمیایی و... در شهرها ضرورت توجه به مسکن را افزایش می‌دهد، تأمین مسکن سالم برای شهروندان به یکی از ضرورت‌های مهم کشورها، به‌خصوص کشورهای در حال توسعه که در شرایط نامناسب زیستی به سر می‌برند می‌باشد (بنه خلخال و همکاران، ۱۳۹۵). بنابراین، شهرها با توجه به ویژگی‌هایی که دارند اندازه‌ای از کیفیت زندگی را برای ساکنان خود فراهم می‌کنند و اساساً

1. Toomeh
2. King et al
3. Azhan et al

این کیفیت توسط مطبوعیت‌ها فراهم می‌گردد (میرزایی و شریفی، ۱۳۸۸). مطبوعیت شهری^۱ به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین مفاهیم مطرح شده درباره اثر محیط زیست بر انسان از جنبه‌های گوناگون و متنوعی نظیر ارزیابی کیفیت زندگی انسان در محیط، به کارگیری در برنامه‌ریزی‌های شهری و پایش مسائل شهری بسیار مورد توجه محققین در رشته‌های متفاوت قرار داشته است (ماهن^۲، ۲۰۰۵ و پوپ^۳، ۲۰۰۱).

مطبوعیت‌های محیطی اساس ایجاد یک شهر قابل زیست به‌عنوان سلامت شهری، از طریق فرصت‌هایی که یک شهر می‌تواند برای شهروندان آن فراهم سازد تعیین می‌شود. مطبوعیت زیست محیط شهری، فرایندی است که همه سطوح، از اقشار (بالا، میانی و پایین) شهروندان را در بر می‌گیرد. در واقع مطبوعیت محیط شهری عنصری همگانی و از حقوق مسلم فرد و اجتماع است. کاستی‌های موجود در محیط شهری، افراد سالمند، کودکان، معلولان، مادران باردار، مادران همراه با کودک و سایر افرادی که موقتاً دچار محدودیت حرکتی هستند را با مسائلی مواجه می‌کند که موجب تولید مشکلاتی برای آنان می‌شود. همچنین موانع موجود به همراه آلودگی هوا، بهداشت، سلامت آب آشامیدنی و دیگر امکانات خدماتی، امکان تحرک و حضور مستمر و عادی این شهروندان در محیط شهری را سلب می‌کند. مطبوعیت‌طلبی موجب تحرک و جابجایی مردم به سوی مناطق با کیفیت زندگی و سلامت شهری بالاتر می‌گردد. در این میان، مهم‌ترین موانع انتخاب مطبوعیت زندگی سالم در میان اقشار مردم، همانا وضعیت اقتصادی، اجتماعی حاکم بر فرد و جامعه است.

شهر تهران، هم‌اکنون با جمعیتی بالغ بر هشت میلیون و ۶۹۳ هزار و ۷۰۶ نفر، اولین شهر پرجمعیت کشور است که بالغ بر ۱۰/۸ درصد جمعیت کل کشور را در خود جای داده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) و در حقیقت قریب به ۲۵ درصد جمعیت شهری کشور در این شهر ساکن هستند. با توجه به ساختمان سنی و جنسی جمعیت و چگونگی توزیع و پراکندگی جمعیت در سنین مختلف، با در نظر داشتن سهم جمعیت جوان و فعال، همچنین افزایش جمعیت سالمند در آینده، قاعدتاً تقاضاها و نیازهای مطبوعیت محیط شهری برای ایجاد و افزایش سلامت شهری از سوی جمعیت این شهر متفاوت خواهد بود. به همین علت اهمیت به‌سازی مؤلفه‌های

-
1. Urban Amenity
 2. Mahen
 3. Popp

مطبوعیت زندگی شهری در مناطق مختلف شهر تهران برای افزایش کیفیت زندگی ضرورت می‌یابد. بنابراین، نه تنها خصوصیات فیزیکی زیبا شناختی محلات و نواحی شهری، بلکه ساختارهای اجتماعی امنیت و دسترسی مکان‌ها، مسائل زیست محیطی، مانند آب، هوا، خدمات زیرساختی، بهداشت و... دارای اهمیت است.

ارتقاء مطبوعیت‌های مرتبط با محلات مسکونی از جمله مهمترین فاکتورهای تأثیرگذار بر کیفیت زندگی شهری و سلامت شهری است و شکاف میان مناطق مختلف شهر تهران از نظر اجتماعی، اقتصادی و کالبدی و نهادی موجب گردیده که ساکنان محروم از امکانات زیستی تلاش نمایند تا به مناطقی که از نظر کیفیت زندگی در شرایط بهتری قرار دارند نقل مکان نمایند. آلودگی هوا موجب شده تا تهران در زمره یکی از ۱۵ شهر بزرگ آلوده جهان قرار گیرد و از نظر استانداردهای شهرنشینی و کیفیت زندگی سالم برای ساکنان آن عملاً در انتهای جدول جهانی قرار گیرد (رشیدی، ۱۳۸۹). به علاوه، مهاجرت از شهرهای دیگر به شهر تهران موجب افزایش تراکم جمعیت و به تبع آن بروز مسائل حاشیه‌نشینی و سکونت‌گاه‌های غیررسمی گردیده که موجب ایجاد مشکلات زیست محیطی و زندگی در شرایط نامطلوب برای مردم تهران شده است. علاوه بر مسائل طبیعی حاکم بر مناطق شهری تهران، وضعیت مسائل انسانی همچون تراکم جمعیت و عدم کیفیت سازه‌ها، بافت فرسوده، وجود گره‌ها و کمان‌ها در شبکه معابر، تهران را از وضعیت خوبی برخوردار نمی‌سازد. به همین دلیل اهمیت خاص محیط زیست انسان‌ها و مطبوع‌سازی آن با توجه به عوامل جمعیتی، برای فضاهای شهری، ایجاب می‌کند تا به مطبوعیت‌طلبی شهروندان این شهر توجه بیشتری شود؛ زیرا زمانی احساس مطبوعیت به دست می‌آید که محل زندگی به انسان آرامش و نشاط و در نهایت سلامت بخشد. بنابراین، تأثیر مطبوعیت در انتخاب محل زندگی تأثیر مستقیمی بر سلامت شهری و سلامت جامعه و نهایتاً بر انسان‌ها خواهد داشت و بر همین اساس پرداختن به موضوع مطبوعیت‌ها در کشور و در شهرها از اهمیت خاصی برخوردار است تا بر اساس آن برنامه‌ریزان و تصمیم‌سازان شهری در جهت بهبود کیفیت‌های محیط شهری و سلامت شهری، تمام مناطق شهری را مورد توجه قرار داده و

۱. گره (تقاطع): به معنی نقاط اتصال و تقاطع یک شبکه هستند. کمان: کانال‌هایی که از طریق آن‌ها جریان بین گره‌های شبکه حرکت می‌کند (راه).

برابری و عدالت در این زمینه را فراهم نمایند. با توجه به ساختار جمعیتی، توزیع و پراکندگی، ساختمان سنی و جوانی جمعیت کنونی و بروز سالمندی در آینده‌ای نزدیک، ارتقاء مطبوعیت زیستی و ارتقای کیفیت زندگی در مناطق مختلف شهر تهران باید به گونه‌ای ترسیم شود تا ضمن ارائه راهکار جهت بهبود وضعیت عوامل انسانی و مطبوع‌سازی، برای ایجاد محیط زیست‌پذیر انسانی، زیبا، مفرح، جهت زندگی سالم برای ساکنین نیز گام بردارد.

این پژوهش به منظور فراهم کردن بستر مناسب برای آشنایی بیشتر محققان، تصمیم‌گیران، مدیران شهری و دیگر افراد درگیر و مسئول در حوزه محیط زیست، در راستای دستیابی به یک محیط زیست عاری از مشکلات و نهایتاً توسعه پایدار و در جهت نیل به یک شهر سالم انجام شده است. امید است با نتایج به دست آمده به ارزیابی سیاست‌ها، رتبه‌بندی مکان‌ها، تدوین استراتژی مدیریت و برنامه‌ریزی در شهر کمک شود. همچنین اولویت‌بندی مسائل اجتماعی برای برنامه‌ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان را تسهیل ساخته و به بازشناسی استراتژی‌های قبلی و طراحی سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های آینده و پیشنهاد راهکارهای مناسب برای ارتقای کیفیت و سلامت شهری اقدام و از جابجایی‌های غیرضروری شهروندان بکاهد.

چارچوب نظری

امروزه به مفهوم زیست‌پذیری و مطبوعیت‌ها به‌عنوان یک رویکرد اساسی برای محیط شهری قابل زیست با کیفیت تأکید شده است. نظریات و عقاید متعددی در این رابطه مطرح شده است. رابطه جمعیت و محیط زیست رابطه‌ای متقابل و دوسویه است و این دوسویه بودن تعامل بین آنان همیشه موجب بحث و چالش‌های متعدد و متنوعی بوده که نهایتاً دیدگاه‌ها، نظریات و رویکردهای فراوانی در رابطه با جمعیت و محیط زیست ارائه شده است (حسینی، ۱۳۸۳). مطالعاتی که به اجمال به آن پرداخته شده است هریک از منظر خاصی به کیفیت و مطبوعیت محیط شهری نگریسته‌اند.

جمعیت و محیط زیست مفاهیمی چند بعدی هستند. تأثیر و تأثر و رابطه میان این دو بسیار پیچیده و به تبع آن بررسی آن نیز مشکل است. از سوی دیگر، عوامل بینابینی متعددی چون

تکنولوژی (گالوپین، ۱۹۹۲)^۱، اشکال مختلف تولید و مصرف انرژی (الریش و همکاران، ۱۹۷۱)^۲، عوامل اقتصادی و عوامل اجتماعی-فرهنگی (سایمون، ۱۹۸۱)^۳، سبک زندگی (کمونر، ۱۹۹۲)^۴، الگوی مصرف (لیگت، ۱۹۹۰)^۵ طرز تلقی‌ها و ایستارها نسبت به حفاظت از محیط زیست و استفادهٔ بهینه از منابع (اولسن، ۱۹۹۱)^۶ بر این رابطه اثر می‌گذارند. به همین منظور به توضیح بخشی از این رویکردهای نظری پرداخته می‌شود.

در رویکرد شهر اکولوژیک، هدف برقراری تعامل و تعادل با محیط زیست پیرامون شهرها است. در این رویکرد سلامت اجتماعی و اکولوژیکی بلندمدت شهرها بهبود می‌یابد. ابعاد شهر اکولوژیک مجموعه‌ای از برنامه‌ریزی شهری، حمل‌ونقل، سلامتی، اسکان، انرژی، توسعه اقتصادی، زیست‌گاه‌های طبیعی، مشارکت مردمی و عدالت اجتماعی را در بر می‌گیرد (یزدانی پرابی، ۱۳۹۵). خلق شهرهای اکولوژیک با پیروی از ۱۰ اصل صورت می‌پذیرد:

۱. بازنگری اولویت‌های کاربری سرزمین برای ایجاد استفاده‌های فشرده، متنوع، سبز، ایمن، خوشایند و حیاتی؛
۲. اتومبیل کمتر، دسترسی بیشتر، بازنگری و اصلاح اولویت‌های حمل‌ونقل به‌سوی پیاده‌روی، دوچرخه‌رانی و حمل‌ونقل عمومی؛
۳. کارایی در استفاده از منابع، آلودگی و مواد زائد کمتر، حرکت به‌سوی پایداری به معنی توجه بیشتر به جریان انرژی و مواد از طریق جامعه انسانی و برنامه‌ریزی جهت استفاده معقول‌تر از منابع؛
۴. احیای سیستم‌های طبیعی؛ اگرچه بسیاری از مناطق شهری به خاطر آسفالت، ساختمان‌ها و گیاهان غیربومی کاملاً مصنوعی به حساب می‌آیند؛ با وجود این، تقریباً در هر شهری می‌توان مقداری از عناصر مربوط به اکوسیستم اولیه را یافت که قابل احیاء یا حفاظت باشد؛
۵. مسکن و محیط زندگی خوب برای زندگی ساکنین، ایجاد سکونت‌گاه‌های مخلوط نژادی و اقتصادی پایدار و تاب‌آور، ایمن، مناسب و راحت؛
۶. اکولوژی اجتماعی سالم سلامت اجتماعات انسانی در یک منطقه شهری به‌منظور دستیابی به عدالت و برابری برای همهٔ افراد جامعه و به ثمر رساندن عدالت اجتماعی، ایجاد و ارتقای فرصت‌های بهتر رشد برای زنان، اقلیت‌های قومی و معلولان؛
۷. اقتصاد پایدار، ایجاد

-
1. Gallopin
 2. Ehrlich
 3. Simo
 4. Commoner
 5. Ligt
 6. Olen

اقتصادی که سلامت بلندمدت نظام‌های انسانی و طبیعی را تضمین کند که از چالش‌های بزرگ پایداری است؛ ۸. مشارکت مردم یکی از مهمترین اجزای پایداری شهری ایجاد دموکراسی عملی بیشتر در سطح محلی و منطقه‌ای است؛ ۹. حفظ فرهنگ و درایت محلی، اولویت و اعتبار هر منطقه شهری بیشتر در سنت‌های فرهنگی و رابطه خاصی که ساکنین آن با یکدیگر و با زمین برقرار می‌کنند نهفته است؛ ۱۰. افزایش آگاهی‌های عمومی، افزایش آگاهی در مورد محیط زیست محلی و مناطق زیستی از طریق فعالان و پروژه‌های آموزشی که آگاهی‌های عمومی و پایداری اکولوژیکی را افزایش می‌دهند (یزدانی پرابی ۱۳۹۵).

در نظریه توسعه پایدار شهری، موضوعاتی نظیر جلوگیری از آلودگی‌های محیط شهری و ناحیه‌ای، کاهش ظرفیت‌های تولید زباله محلی، ناحیه‌ای و ملی، حمایت از بازیافت‌ها، عدم حمایت از توسعه‌های زیان‌آور و از بین بردن شکاف میان فقیر و غنی را مطرح می‌کند. (کلارک، ۱۹۹۲). بنابراین، پایداری شهرها صرفاً به مقولات زیست‌محیطی محدود نمی‌شود، بلکه رسیدن به پویایی اقتصادی، محیط قابل زندگی و برابری اجتماعی از جمله موارد مهم دیگر در این زمینه به‌شمار می‌آیند. شهر پایدار را می‌توان بستری برای رسیدن به اهداف پایداری دانست که از دیدگاه اجتماعی رفاه و عادی حقوق شهروندی و عدالت اجتماعی محیطی را به‌همراه دارد. در این نظریه، موضوع نگهداری منابع برای حال و آینده از طریق استفاده بهینه از زمین و وارد نکردن ضایعات به منابع تجدیدنناپذیر مطرح است (عزیزی، ۱۳۸۰).

ویژگی‌های ضروری یک شهر پایدار که توسط کمیسیون جهانی محیط زیست ارائه شده است را می‌توان به‌عنوان مسیری برای دستیابی به چهار شاخص، بهره‌وری، عدالت، انعطاف و ثبات در ایجاد شهری پایدار مطرح نمود. این ویژگی‌ها عبارتند از: ۱. افزایش فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی، به گونه‌ایی که ساکنان شهری را پوشش دهد؛ ۲. کاهش سهم انرژی در رشد شهری؛ ۳. استفاده بهینه در مصرف آب، زمین و سایر منابعی که مورد نیاز چنین رشد شهری است؛ ۴. کاهش میزان تولید زباله و فاضلاب و افزایش بازیافت از پسماند؛ ۵. ایجاد سیستم‌های مدیریت با قدرت و کارایی کافی جهت نیل به اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی؛ ۶. سوق دادن فناوری‌های مورد استفاده در شهر به سمت اهداف توسعه پایدار؛ ۷. تقویت توان مناطق مختلف شهری در راستای جلوگیری یا پاسخگویی به تهدیدات و اهداف اقتصادی،

اجتماعی و زیست‌محیطی، که در نتیجه عوامل طبیعی و انسانی به وجود می‌آیند. با توجه به مشخصه‌های توسعه پایدار شهری، شاخص‌هایی که برآیند آنها حکایت از توسعه و رفاه اجتماعی دارند و به عبارتی بیان‌گر چگونگی و میزان رفاه، تکامل و تعالی اجتماعی هستند، عبارتند از: شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی (عزیزی، ۱۳۸۰: ۲۲). یکی از مهم‌ترین ابعاد مطالعات شهری که بخش قابل توجهی از مسائل و مشکلات قابل رویت شهری را نشان می‌دهد، نظریه منظر و سیمای شهری است. چشم‌انداز منظر شهری یا هویت بصری شهر زیست‌انسانی یا سیمای شهری در انتخاب محل سکونت افراد از اهمیت والایی برخوردار است و شاید مهم‌ترین وجه محیط زیست است که با انسان در ارتباط است. منظر شهری آن ادراک شهروندان از شهر است که از خلال نمادهای آن به دست می‌آید (منصوری، ۱۳۸۹: ۳۲). منظر شهری پدیده‌ای عینی و ذهنی است که محصول تعامل پویای انسان با محیط و جامعه و تاریخ و شمرده می‌شود. منظر شهری شامل ادراکات محسوس و غیرمحسوس ذهنی انسان از محیط شهر است. منظر شهری تلفیق سه نگاه است، نگاه از چشم فیزیولوژیک، نگاهی که نگاه چشم ذهن ماست که ذهن و حافظه دخیل می‌شود و نهایتاً بخش تأثیری و عاطفی است که نگاه دل‌ماست و مبنای رفتار قرار می‌گیرد (گلکار، ۱۳۸۲).

در نظریه سیمای شهر لینچ^۱ به ارتباط بین ارزش‌های انسانی و شهر کالبدی-فضایی می‌پردازد. این تئوری ارزشی ضمن ساختن فرضیات درمورد عملکرد شهری، نظریه‌ای است که "خوبی شهر" را مورد توجه قرار می‌دهد. لینچ بیان می‌کند که شکل شهر چیست و چگونه ساخته می‌شود. در این نظریه سه شاخه تئوری که سعی در توصیف شهر به‌عنوان یک پدیده فضایی دارند عبارتند از: ۱. تئوری برنامه‌ریزی؛ ۲. تئوری عملکردی و ۳. تئوری هنجاری. گفته می‌شود که برای داشتن شهری خوب، نیاز به اتصال این شاخه‌ها به یکدیگر و حمایت‌شان از یکدیگر است. همچنین در این نظریه، شهر خوب از نظر لینچ دارای ۵ محور اصلی از محورهای عملکردی برای شکل فضایی است که عبارتند از: ۱. سرزنده باشد (پایدار، ایمن و هماهنگ). یعنی اینکه تا چه حد و اندازه شکل شهر حامی عملکردهای حیاتی، نیازهای بیولوژیکی و توانایی‌های انسانی است و از همه مهم‌تر چگونه بقای همه موجودات را ممکن می‌سازد؛ ۲. معنی‌دار باشد (قابل تشخیص، سامان‌یافته، سازگار، شفاف، خوانا، قابل درک و با اهمیت). یعنی

اینکه شهر تا چه اندازه می‌تواند به وضوح درک شده و از نظر ذهنی قابل شناسایی باشد و ساکنین، آن را در زمان و مکان به تجسم در آوردند و تا چه اندازه ساختار ذهنی با ارزش‌ها و مفاهیم جامعه در ارتباط است؛ ۳. متناسب باشد (انطباق نزدیک شکل و رفتاری که با ثبات، قابل دست‌کاری و برگشت باشد). تناسب یک سکونت‌گاه به این نکته استناد می‌کند که تا چه اندازه الگوی فضایی و زمانی شهر با رفتار ساکنین آن منطبق است. ۴. قابل دسترس باشد (متنوع، عادلانه، قابل اداره کردن در سطح محل باشد). امکان دسترسی به سایر افراد، فعالیت‌ها، منابع، خدمات، اطلاعات و یا اماکن و نیز کمیت و تنوع عناصری که می‌توان به آن‌ها دسترسی پیدا کرد وجود داشته باشد؛ ۵. نظارت و اختیار: (سازگار، مطمئن، جوابگو و به‌طور متناوب نرم و آزاد باشد). لنینچ معتقد است سکونت‌گاه خوب، سکونت‌گاهی است که در آن نظارت بر مکان، مطمئن، مسئول و سازگار باشد چه برای استفاده‌کننده آن (قبلی، فعلی و آینده) و چه برای ساختار مسائل مکان (لنینچ، ۱۹۸۱). با توجه به نظریه شهر سالم، اشتون^۱ (۱۹۸۸) شهر سالم را شهری می‌داند که به‌طور مداوم و مستمر در حال آفرینش و بهبود بخشی به آن گونه محیط‌های کالبدی و اجتماعی و گسترش آن گونه جامعه‌ای است که مردم را قادر می‌سازد یکدیگر را در راه اجرای تمامی عملکردهای زندگی و دستیابی به حداکثر توان‌های خودشان پشتیبانی نماید (اشتون، ۱۹۸۸: ۱۴).

از نظر سازمان بهداشت جهانی اهداف شهر سالم عبارتند از: ۱. داشتن محیط فیزیکی تمیز و با کیفیت بالا که شامل مسکن هم می‌شود؛ ۲. داشتن اکوسیستم پایدار شهری؛ ۳. داشتن جامعه منسجم و نیرومند با حمایت دوجانبه از سوی مردم و دولت؛ ۴. ایجاد مشارکت همگانی در تصمیمات که در زندگی، سلامت و رفاه مؤثر است؛ ۵. تأمین نیازهای اساسی از قبیل غذا، مسکن، درآمد، ایمنی، کار برای همه شهروندان؛ ۶. داشتن ساختار شهری مناسب برای اعمال ویژگی‌های پیش‌گفته؛ ۷. داشتن وضعیت مناسب بهداشتی و حداقل بیماری‌ها؛ ۸. داشتن اقتصاد شهری زنده و پویا؛ ۹. دسترسی به تجارب، منابع در سطح وسیعی برای همه؛ ۱۰. تشویق جامعه برای ارتباط با میراث فرهنگی و زیستی خود و دیگر اقوام؛ ۱۱. داشتن حداقل سطح مناسب از بهداشت عمومی و خدمات درمانی قابل دسترس عموم (معصوم، ۱۳۸۰: ۵۰).

شهرهای سالم حافظ سلامتی ساکنین بوده و ملزم به تعیین شرایط مناسب برای فعالیت

هستند. محیط امنی برای زندگی هستند تا امکان ادامه حیات برای گیاه و انسان و حیوان را فراهم نمایند. ارتباطات اجتماعی در شهرهای سالم تعالی دهنده در جهت اصلاح جامعه است. اجزا و عناصر شهر سالم با یکدیگر سازگار هستند و به صورت کلی شهر سالم ضامن و متعهد به منافع ساکنین است. رونالد اینگلهارت^۱ در نظریه خود، تقسیم‌بندی که از ارزش‌ها ارائه می‌دهد، به صورت ارزش‌های مادی/ فرامادی و مبتنی بر مفهوم سلسله مراتب مازلو^۲ است. او نیازهای زیست‌شناختی (امنیت اقتصادی) و نیاز امنیتی (امنیت جانی) را به لحاظ اینکه مستقیماً به حیات طبیعی ربط دارند، به عنوان نیازهای طبیعی (مادی) در نظر گرفته و ارزش‌های متناظر با آن‌ها را ارزش‌های مادی نام نهاده است و بقیه نیازها، یعنی نیاز به عزت نفس، زیبایی شناسی و تحقق نفس را تحت عنوان کلی نیازهای اجتماعی و خودشکوفایی نام نهاده و ارزش‌های متناظر با آن‌ها را نیز ارزش‌های فرامادی نامیده است. او در بیان سلسله مراتب نیازها، معتقد است که اگر مردم، فقیر و گرسنه باشند، نمی‌توانند به جز بقا، به ارزش‌های دیگری فکر کنند؛ بلکه اولویت ارزشی آن‌ها، برآورده کردن نیازهای اولیه‌شان است. تنها در صورت گذر افراد از این نیازها، شرایط برای توجه به زیبایی‌شناختی و رضایت ذهنی فراهم می‌شود. به اعتقاد وی این ارزش‌ها و تغییرها می‌توانند به صورت تأکیدی بر آزادی شخصی و سیاسی، مشارکت و اظهار نظر بیشتر در مورد حکومت، اجتماع و شغل، برابری، مدارا با اقلیت‌ها و کسانی که عقاید مخالف دارند، پذیرش ایده‌ها و سبک‌های جدید زندگی، حفاظت از محیط زیست و توجه به کیفیت مسائل زندگی تبلور یابند (فروتن‌کیا و نواح، ۱۳۹۷).

با توجه به مبانی نظری بیان شده، در سنجش مطبوعیت‌ها برای رسیدن به سلامت شهری نیاز به داشتن چارچوب چند بعدی است و به آن چیزهایی که مردم در تعیین مطبوعیت محیط زندگی‌شان اهمیت می‌دهند و مهم می‌دانند توجه دارد. این پژوهش با توجه به بررسی در حوزه‌ای بین رشته‌ای، ضمن آنکه از دیدگاه‌های زیست‌محیطی تأثیر می‌پذیرد با رویکرد سلامت شهری به تحلیل پرداخته و به منظور تعیین چارچوب مناسب برای ارزیابی مطبوعیت محیط شهری و تبیین بُعد کالبدی از رویکرد منظر شهری سود جسته است؛ زیرا چشم‌انداز منظر شهری و هویت بصری شهر و سیمای شهر در انتخاب محل سکونت افراد از اهمیت بسیاری برخوردار است و

1. Ronald Ingelhard
2. Mazlo

شاید مهم‌ترین وجه محیط زیست است که با انسان در ارتباط است. منظر شهری پدیده‌ای عینی و ذهنی است که محصول تعامل پویای انسان با محیط و جامعه و تاریخ شمرده می‌شود (گلکار، ۱۳۸۲).

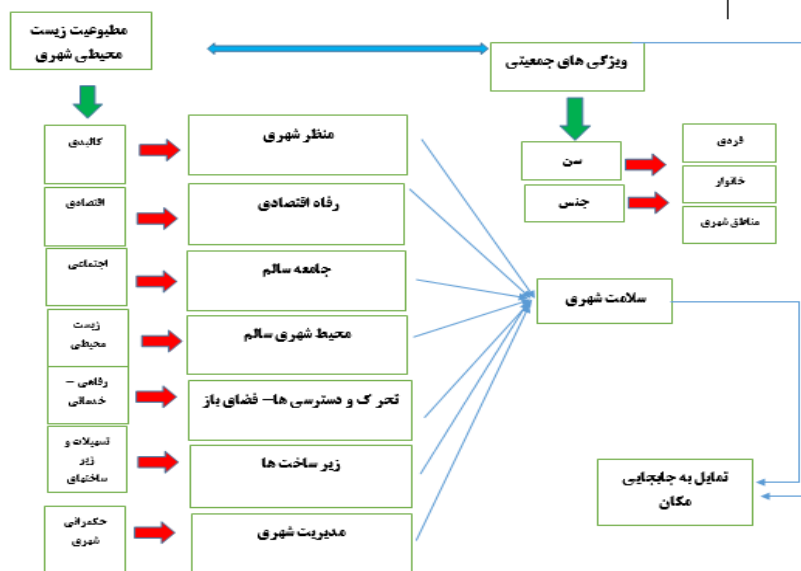
در بُعد اجتماعی از رویکرد شهر اکولوژیک بهره گرفته شده است. زیرا هدف شهر اکولوژیک برقراری تعامل و تعادل با محیط‌زیست پیرامون شهرها است و موجب سلامت اجتماعی و اکولوژیکی بلندمدت شهرها می‌گردد. برای بُعد اقتصادی از رویکرد اینگلهارت بهره گرفته شده است، زیرا بر اساس این نظریه، علاقه به محیط زیست ارزشی فرامادی است و نگرش‌های محیط مدارانه در بین افراد مرفه وجود دارد. زیرا نیازهای مادی آنان از غذا تا امنیت ارضا شده است. بنابراین، کشورهای در حال توسعه نمی‌توانند توجه زیادی به مسائل زیست‌محیطی نشان دهند، زیرا آن‌ها نیازهای اساسی خویش را برطرف نکرده‌اند (فروتن کیا و نواح ۱۳۹۷). همچنین برای بعد زیست‌محیطی از رویکرد نظریه شهر سالم سازمان بهداشت جهانی استفاده شده است که در مبانی نظری به آن پرداخته شده است. برای بُعد رفاهی و حکمرانی شهری از رویکرد توسعه پایدار شهری با توجه به تعریف عمومی که برای توسعه پایدار به کار می‌رود، آن توسعه‌ای که در صدد برآوردن نیازهای نسل امروز بدون این که تهدیدی برای توانایی‌های نسل آینده، در جهت برآورده نمودن نیازهای خود باشد (ایساکسون^۱ ۲۰۰۶: ۶۴۰).

رویکرد توسعه پایدار شهری منعکس‌کننده توسعه اقتصادی و اجتماعی و زیست‌محیطی در سیستم سلامت شهری است و توانایی بالقوه توسعه پایدار شهری نشان می‌دهد که حامی توسعه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی می‌باشد (لیو^۲ و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۳۶). برای بعد ساختاری به تئوری شهری و سیمای شهری کوین لینچ شهر استناد گردیده است، زیرا یک نظریه کلی و عمومی در مورد یک محل زیستی است. از طرفی موضوع پژوهش همسو با پژوهشی است که توسط شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) تحت عنوان "تأثیر مؤلفه‌های جمعیتی بر احساس مطبوعیت محیطی، در پنج منطقه (۱، ۶، ۸، ۱۲، ۱۷) شهر تهران انجام شده است که در آن به عوامل نُه‌گانه مطبوعیت شهری پرداخته شده است. این پژوهش نیز بر آن است که با توجه به اهداف و فرضیه‌های مطرح شده، به بررسی جایگاه مفهوم سلامت شهری و معرف‌های مطبوعیتی آن در

شهر تهران پرداخته و تأثیر سلامت شهری در تبیین تمایل به جابجایی شهروندان مناطق منتخب شهر را اندازه گیری نماید. فرضیات این مطالعه عبارتند از: ۱. به نظر می رسد مناطق متفاوت شهر تهران از اندازه سلامت شهری متفاوتی برخوردار می باشند؛ ۲. به نظر می رسد بین شاخص های مطبوعیت های محیط شهری در مناطق منتخب شهر تهران تفاوت وجود دارد؛ ۳. به نظر می رسد بین عوامل جمعیتی و تمایل به جابجایی مکانی شهروندان رابطه وجود دارد؛ ۴. به نظر می رسد بین شاخص سلامت شهری و تمایل به جابجایی مکانی شهروندان رابطه وجود دارد.

شکل ۱، مدل مفهومی ابعاد هفت گانه متغیر سلامت شهر را با مؤلفه ها و شاخص های آن نشان می دهد. عناصر هفت گانه مطبوعیت ها در مدل به عنوان معرف های سلامت شهری بدون در نظر گرفتن اولویت خاص مشخص شده اند.

شکل ۱: مدل مفهومی ابعاد هفت گانه سلامت شهری

پیشینه تحقیق

از تحقیقات انجام شده غیر ایرانی می‌توان به «بررسی تأثیر مطبوعیت محیط شهری در کیفیت معماری و تأثیر دسترسی به محل کار بر قیمت مسکن در منطقه هلسینکی» اشاره نمود. در این پژوهش لانکوویست^۱ (۲۰۱۵) به پیش‌بینی رشد جمعیت در آینده و نیاز به ساخت‌وسازها که اهمیت بسیاری پیدا خواهند نمود، پرداخته و توسعه ساختار شهری و مکانیسم‌هایی که بر آن تأثیر دارد (دسترسی محیط شهری و کیفیت معماری) را بررسی نموده است. یافته‌های تحقیق نشان داده که شهرنشینی در آینده فشارهای شدیدی را بر تولید مسکن در این منطقه خواهد داشت و رشد شهرنشینی موجب تراکم شهری خواهد شد. لانکوویست تأثیر سه عامل اصلی (مسکن، مطبوعیت محیط شهری و دسترسی) بر قیمت مسکن را به صورت تجربی مورد بررسی قرار داده است. مطبوعیت‌های محیط شهری به فضاهای سبز تفریحی و عمومی محدود گردیده و علاوه بر اثرات متغیرهای فضاهای شهری بر قیمت زمین از متغیرهای مبتنی بر فاصله مکانی نیز سود جسته است. همچنین دسترسی به محل کار و حمل و نقل عمومی بر قیمت مسکن و ارزش زمین اثر مستقیم داشته است (لانکوویست، ۲۰۱۵).

مطالعه موردی تحت عنوان «چه کسی پاسخ می‌دهد» در بریزبن^۲ استرالیا انجام گردیده است. راجاپاکس^۳ و همکارانش (۲۰۱۷) به بررسی ویژگی‌های رفتاری خریداران و فروشندگان در بازار املاک از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ پرداخته و نشان داده‌اند که بازار املاک بر ویژگی‌ها و خصوصیات زیست‌محیطی تأکید دارد و همه خریداران و فروشندگان در معاملات، مطبوعیت‌ها و قابلیت‌های محیطی را در نظر می‌گیرند. کیفیت و اندازه ملک تعیین‌کننده‌های کلیدی هستند اما عوامل محیطی مانند مطبوعیت‌های محلی هم اهمیت بسیار دارند. بر همین اساس، مبنای بازار و ارزش‌داری مبتنی بر مقدار وجود مطبوعیت‌ها در املاک اندازه‌گیری می‌شود و درآمد مالی به عنوان معیاری برای شناسایی ویژگی‌های رفتاری برای خرید ملک محسوب می‌شود. کسانی که درآمد بالا و دسترسی آسان‌تر به منابع مالی دارند تمایل به خرید املاک با ارزش بالاتری را دارند که مطبوعیت رفاهی و زیست‌محیطی بیشتری در آن وجود دارد؛ ولی کسانی که معمولاً دسترسی محدودی به وام‌های بانکی دارند، تمایل دارند املاکی با کیفیت و مطبوعیت‌های کمتر و مقرون به صرفه را

1. Hanrik lonqvist

2. Brizbon

3. Darshana Rajapaks

در نظر بگیرند.

میل و اسپارکو^۱ (۲۰۰۲) در مقاله‌ای به بررسی اجمالی در خصوص تهیه شاخص‌های مطبوعیت شهری^۲ در جامعه نیوزلند پرداخته و طیف گسترده‌ای از ویژگی‌های مربوط به مطبوعیت‌های شهری ادراک شده را در نظر گرفته‌اند. این ویژگی‌ها عموماً تحت تأثیر فعالیت‌های محیطی بوده و به‌عنوان شاخص‌های مطبوعیت شهری شناسایی شده‌اند. همچنین فهرست استانداردی برای کلیه مطبوعیت‌های شهری به‌عنوان مجموعه‌ای ملی و ثابت و استوار از شاخص‌های مطبوعیت تشکیل شده که سایر جوامع از آنها برای کمک به تعریف و ارزیابی موضوعات مربوط به مطبوعیت‌های مختلف شهری برای مدیریت منابع و توسعه به‌عنوان ابزار ملی سنجش برای برنامه‌ریزی استفاده نمایند و این شاخص را در سطح ملی قابل سنجش نمایند. از تحقیقات داخلی می‌توان به پژوهش واعظ مهدوی (۱۳۹۰)، در تأکید بر کمبودها در حیطه‌های مورد نظر مدیریت سلامت شهری و در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران مدنظر بوده است، کرک آبادی (۱۳۹۵) به بررسی وضعیت کیفیت زندگی بر اساس شاخص‌های زیست‌محیطی پرداخته است. در خصوص کیفیت محیط زندگی، می‌توان بیان نمود که به غیر از پژوهش شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) پژوهش‌های دیگر عملاً به تأثیر کیفیت محیط بر زندگی انسان پرداخته‌اند؛ در حالی که تأثیر مطبوعیت با توجه به سن، جنس و سایر عوامل جمعیتی تفاوت قابل توجهی با کیفیت محیط دارد و مهم‌تر از کیفیت مطبوع بودن، ذائقه مطبوعیت انسان می‌باشد. زیرا ممکن است ذائقه انسان‌ها برای پذیرش و تعیین مطبوعیت با توجه به عوامل جمعیتی متفاوت باشد. در پژوهشی با عنوان «تأثیر مؤلفه‌های جمعیتی بر احساس مطبوعیت محیطی در پنج منطقه شهر تهران» که توسط شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) انجام گردیده است، با تأکید بر رابطه جمعیتی و محیط زیست، با نگرشی بین رشته‌ای، ضمن بررسی اهمیت ارزش‌های مطبوعیت‌های شهری از نظر شهروندان و رابطه مؤلفه‌های جمعیتی با مفاهیم مطبوعیت‌های محیطی شهر، تأثیر مطبوعیت‌ها بر تمایل افراد به جابجایی محل سکونت خود و بر قیمت زمین اندازه‌گیری شده است. در این مطالعه، تلاش اصلی بر نشان دادن تفاوت‌های مطبوعیت‌ها از لحاظ کمی، کیفی، تمرکز فضایی و تمایزات درونی در شهروندان و در درون مناطق مورد بررسی بوده است (شریفی

1. Divid Mill & Grahsm Spargo
2. Urban Amenity Indicators Workshop Report

و میرزایی، ۱۳۸۸).

در زمینه بخش عدالت در شهر^۱ که اصالتاً از طریق دفتر سازمان بهداشت جهانی^۲ در کوپه ژاپن طراحی و در سال ۱۳۹۰ توسط شهرداری تهران با همکاری واعظ مهدوی و همکارانش (۱۳۹۲) اجرا شد، طرح سنجش عدالت در سلامت، منطبق بر جمعیت در سطح محله در هر منطقه انجام گردید. این مطالعه در زمینه تأثیر عدالت در سلامت شهر تهران در ۶ حیطه، توسعه اجتماعی و انسانی، محیط فیزیکی و زیرساخت، اقتصادی، سلامت، حکمرانی شهری و فرهنگی و با حضور تمامی سازمان‌های ذیربط تدوین شد. بر این اساس، ماتریس‌های متعددی تولید شد که نشان‌گر استانداردهای بالا و در عین حال نابرابر و نامناسب در حیطه‌های مختلف سلامت شهری در بین مناطق شهر تهران بود.

در پیمایش دیگری که توسط کرک آبادی (۱۳۹۵) انجام گرفت، وضعیت کیفیت زندگی شهر سمنان بر اساس شاخص‌های زیست‌محیطی از نظر ساکنان بافت قدیم و بافت جدید این شهر بررسی شد. نتایج این تحقیق نشان داد که شاخص‌های کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی در شهر سمنان در سطح مطلوب، شاخص هویت و روابط اجتماعی در سطح متوسط، و شاخص‌های کیفیت فضای عمومی، دسترسی به خدمات، حمل و نقل عمومی و نشاط در فضاهای محلی پایین‌تر از سطح متوسط قرار دارند. بر اساس نتایج این مطالعه، میان متغیرهای میزان تحصیلات و میزان درآمد با رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت قدیم شهر سمنان رابطه مستقیم و نسبتاً ضعیف وجود داشته اما در بافت جدید این شهر، هیچ رابطه‌ای بین تحصیلات و درآمد با رضایتمندی از کیفیت زندگی مشاهده نشده است (کرک آبادی، ۱۳۹۵).

محمدیان و گوهر مطهر (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای به بررسی ارتباط کیفیت محیط شهری و روابط اجتماعی شهروندان منطقه یک شهرداری تبریز پرداختند. آنها در این پژوهش به ارزیابی میزان اهمیت مفهوم کیفیت محیط شهری و ارتباط آن با روابط اجتماعی شهروندان در شهر تبریز پرداختند. طبق نتایج به دست آمده، بین کیفیت محیط شهری و روابط اجتماعی شهروندان رابطه معنی‌دار وجود داشته و مؤلفه‌ها نشان داده‌اند محیطی که سرزندگی، نفوذپذیری، ایمنی، خوانایی، یکپارچگی و محصوریت وجود داشته باشد، جذابیت بیشتری برای انسان‌ها دارد تا محیطی که هیچ شاخص کیفیت محیطی در آن رعایت نمی‌شود. بنابراین، نه تنها بین کیفیت محیطی و روابط

1. Urban Heart
2. World Health Organization (WHO)

اجتماعی رابطه وجود دارد بلکه مؤلفه‌های کیفیت محیط شهری با روابط اجتماعی نیز مرتبط است. به نحوی که با افزایش کیفیت محیط شهری و هریک از مؤلفه‌هایش، روابط اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

بحرینی و خسروی (۱۳۹۴) در پژوهش خود بیان می‌دارند که اقلیم در فعالیت‌های شهری همگام با چرخه‌های زمانی متفاوت در بروز رفتارهای فردی یا اجتماعی انسان‌ها تأثیر گذار است. بدین صورت که از یک طرف در شرایط اقلیمی سخت، رفتارهای شهری به رفتارهای ضروری محدود خلاصه و فضا، عبوری می‌شود؛ در حالی که شرایط مطلوب اقلیمی امکان بروز طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های اختیاری و اجتماعی را نیز محقق و فضا را ایستا می‌کند. نتایج مطالعه بحرینی و خسروی حاکی است که میزان تأثیرپذیری رفتارهای شهری در ویژگی‌های اقلیمی در اقلیم‌های حادثر (اقلیم گرم و خشک) نسبت به اقلیم معتدل و مرطوب بیشتر است. بنابراین، هر چه ویژگی‌های اقلیمی خشن‌تر و شدیدتر است، ضرورت توجه به طراحی اقلیمی در طرح‌های فضاهای شهری افزایش می‌یابد. باید توجه داشت که الزامات طراحی اقلیمی در اقلیم‌های مختلف متفاوت است و در اقلیم معتدل و مرطوب در نظر گرفتن الزامات مرتبط با (رطوبت و وزش باد) خصوصاً در فصل گرما و در اقلیم گرم و خشک، در نظر گرفتن الزامات اقلیمی (دما تابش و بازتابش) از اهمیت بیشتری برخوردار است.

روش تحقیق و داده‌ها

این تحقیق به روش پیمایشی انجام شده است. فرآیند کار میدانی، و در پنج منطقه منتخب شهر تهران (۲، ۷، ۱۰، ۱۹ و ۲۱) با اعمال عوامل جمعیتی مؤثر در محدوده مورد نظر به کار گرفته شده است. روش نمونه‌گیری، با توجه به هدف، تصادفی ساده تعمیم پذیر بوده و حجم نمونه بر مبنای تحلیل جمعیت است. با داشتن مجموع جمعیت در پنج منطقه انتخابی به تعداد ۱۷۷۳۳۱۲ با سطح اطمینان ۹۵٪ و واریانس متوسط ۱۲ برای ارزیابی مطبوعیت، تعداد نمونه برابر با ۱۱۰۳ نفر به دست آمد. تعداد کل نمونه به نسبت جمعیت هر منطقه و ناحیه محاسبه شده و سپس تعداد نمونه هر منطقه به نسبت سهم تعداد جمعیت هر ناحیه توزیع شد. با توجه به گستردگی شهر تهران، پنج نقطه مختلف شهر تهران از شمال منطقه ۲، جنوب منطقه ۱۹، غرب منطقه ۲۱، شرق منطقه ۷ و مرکز منطقه ۱۰ برای جمع‌آوری اطلاعات انتخاب شدند. مدل اندازه‌گیری در قالب ابعاد مفاهیم چندگانه مطبوعیت‌های زیست‌محیطی شهری به‌عنوان معرف

سلامت شهری، تمایل افراد به تغییر محل سکونت به‌عنوان متغیر وابسته نهایی، ویژگی‌های زندگی‌نامه‌ای و مدیریت (حکمرانی) شهری ترسیم شده است. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از تکنیک پرسشنامه و بر مبنای طیف پنج‌مقیاس لیکرت انجام شده است. گویه‌های سنجش مطبوعیت زیست محیط شهری در دو بعد شامل، ۱. دریافت ادراکات عینی و بیرونی (کاربردی یا هویدا یا وضعیت موجود)؛ ۲. تصورات ذهنی و درونی (احساسی یا ناهویدا یا وضعیت مطلوب) از مطبوعیت محیط سکونت‌شان تدوین شده است. پاسخ‌ها در بعد عینی (وضع موجود) از «بسیار خوشایند» تا «بسیار خوشایند» و بعد ذهنی (ارزش و اهمیت) آن از «بسیار با اهمیت» تا «بسیار کم اهمیت» اخذ شده است. در این مطالعه سلامت شهر و مطبوعیت‌های زیست‌محیطی شهری (در ابعاد هفت‌گانه به‌عنوان معرف‌های آن) به‌عنوان متغیرهای مستقل آمده است (جدول ۱) و متغیرهای جمعیتی مانند سن، جنس، درآمد، وضع تأهل، محل تولد و تعداد فرزندان به‌عنوان متغیرهای کنترل، و تمایل به جابجایی محل سکونت به‌عنوان متغیر وابسته تعریف شده است.

جدول ۱: ابعاد و ارزش‌های مطبوعیت شهری به‌صورت عملیاتی در گویه‌ها

ردیف	بعد	ارزش‌ها	معرف‌ها
۱	کالبدی	منظر شهری	پیاده‌روها، تعداد پارکینگ، نوع مصالح، نوع کاربری‌ها مراکز و ساختمان‌ها، پاکیزگی شهر.
۲	اقتصادی	رفاه اقتصادی	اشتغال، بیکاری، تسهیلات زندگی خانوار (مسکن)، درآمد، هزینه خانوار.
۳	اجتماعی	جامعه سالم	روابط همسایه‌ها، احساس امنیت، تراکم جمعیت، ارتباطات فرهنگی، فضای ایمن، فضاهای بی‌دفاع شهری، سواد و تحصیلات.
۴	زیست محیطی	محیط شهری سالم	بو، سر و صدا، آلودگی هوا، کیفیت آب، پسماند زباله، نظافت شهر، زیبا سازی، مسیل‌ها (نهرها و کانی‌ها)، ساماندهی، فضای سبز، عمران، حمل‌ونقل و ترافیک.
۵	رفاهی - دماتی	تحرک و دسترسی‌ها - فضای باز	دسترسی‌ها، دسترسی به مدارس، امکانات ورزشی، فضاهای باز عمومی شهر، امکانات بهداشتی درمانی، مراکز فرهنگی، بوستان‌ها
۶	تسهیلاتی و زیر ساخت‌های شهری	زیر ساخت‌ها	دپوی زباله، سیستم حمل و نقل عمومی، سیستم فاضلاب شهری، برق، گاز، مخابرات، معابر.
۷	حکمرانی شهری	مدیریت شهری	پاسخگویی، رضایتمندی از خدمات شهری.

در پیش آزمون مقدماتی تعداد ۵۰ پرسشنامه توزیع و با توجه به پایایی گویه‌ها و همچنین بازخورد پاسخگویان اقدام به اصلاح پرسشنامه و همچنین برآورد واریانس صفت همگون جهت تعیین تعداد نمونه استفاده گردید. اعتبار محتوی سؤالات پرسشنامه از استاد راهنما و استاد مشاور (در پایان‌نامه‌ای که این مقاله مستخرج از آن است) اخذ شده است. سؤالات مختلف بر اساس مفاهیم مدل تحقیق طراحی و پس از پیش آزمون وفق نظر استاد راهنما و بررسی داده‌های آماری، سؤالات نامناسب حذف گردید و به جای آنها سؤالات مناسب‌تری جایگزین شد. پرسشنامه نهایی برای جامعه آماری مورد نظر تهیه و اقدام به جمع‌آوری اطلاعات گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از بسته نرم‌افزاری علوم اجتماعی^۱ انجام شد.

جهت تعیین میزان پایایی از ضریب آلفای کرونباخ برای گویه‌ها و برای سنجش اعتبار سازه متغیرها از تحلیل عاملی با رویکرد تأییدی جهت بررسی اعتبار سازه و خلاصه‌سازی متغیرها و ایجاد یک ساختار جدید و تحلیل روایی برای بررسی ثبات ابزار اندازه‌گیری بهره گرفته شده است. جهت تعیین کفایت نمونه از آماره KMO^2 و آزمون کرویت بارتلت^۳ و برای چرخش عامل‌ها از روش واریماکس^۴ و برای آزمون فرضیات مربوط به مدل تحقیق و اثر متغیرهای جمعیتی و سلامت شهر بر تمایل افراد به جابجایی از روش رگرسیون لجستیک^۵ استفاده شده است. لازم به ذکر است که روش لجستیک بر فرض خطی بودن، نرمال بودن توزیع و هم‌پراکنش و برابری واریانس متغیرها استوار نیست، لیکن متغیرهای مستقل باید به شکل خطی با لجیت^۶ (لگاریتم طبیعی) متغیر وابسته رابطه داشته باشند (منارد^۷، ۲۰۰۱؛ کلین باوم^۸، ۱۹۹۴؛ هالی و راثو^۹، ۱۹۹۲). با توجه به وجود مدل نظری برای تحقیق و بررسی همزمان متغیرهای ذکر شده از گزینه ورود همزمان^{۱۰} متغیرها در نرم افزار استفاده شده است. نرم افزار با آزمونی به نام تست

-
1. Statistical Package for Social Scienses
 2. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy
 3. Bartlett's Test of Spharsity
 4. Varimax
 5. Logistic Regression
 6. Odd Ratio Logit (Exp(B))
 7. Menard
 8. Kleinbaum
 9. Halli and Rao
 10. Enter Method

هوسمر و لمشو^۱ به آزمون نیکویی برازش مدل رگرسیون لجستیک می‌پردازد^۲. این تست به‌ویژه برای مدل حاوی متغیرهای مستقل در سطح سنجش فاصله‌ای مناسب است. عدم معنی‌داری در این آزمون به منزله عدم تفاوت معنی‌دار میان ارزش‌های مشاهده شده و ارزش‌های پیش‌بینی شده توسط مدل به‌دست آمده رگرسیون لجستیک است. در پژوهش حاضر اطلاعات اعتبار سازه معرف‌های هفت‌گانه مطبوعیت که با رویکرد تأییدی تحلیل عاملی به‌دست آمده، برای کلیه مفاهیم مورد قبول می‌باشد. معنی‌داری آزمون بارتلت حاکی از کفایت نمونه جهت اجرای روش تحلیل عاملی است. شاخص کفایت نمونه (KMO) در همه ابعاد بسیار قوی و نزدیک به یک می‌باشد. این امر کفایت داده‌های استفاده شده را برای عملیاتی نمودن مطبوعیت تأیید می‌کند. واریانس تبیین‌شده توسط گویه‌ها از عامل نهفته (معرف‌ها) بسیار مطلوب به‌دست آمده است. همچنین مقدار آلفا در هر یک از شاخص‌ها نزدیک به یک و معنی‌دار بوده و سازگاری درونی بسیار مطلوب در گویه‌های تشکیل‌دهنده شاخص‌ها وجود دارد که مؤید پایایی ابزار سنجش است. با توجه به این داده‌ها، نخست به بررسی ویژگی‌های جمعیتی و شاخص‌های مطبوعیت زیست‌محیطی و سپس به مقایسه و اختلاف میانگین‌ها در بین مناطق و همچنین به تبیین سلامت شهری پرداخته و نهایتاً نتایج به‌دست آمده از رگرسیون لجستیک جهت تبیین تمایل به جابجایی انجام شده است.

مفهوم مطبوعیت^۳ زیست‌محیطی در سلامت شهری، ممکن است برای گروهی سطح امنیت و برای گروهی دسترسی به فضاهای شهری مصنوع یا طبیعی و برای عده‌ای آب و هوا و... معنادار باشد. آنچه که مسلم است این واژه دلپذیری و خوش آیند، معنا می‌شود، فراتر از کیفیت و در واقع مطبوعیت ماهیت کیفیت خواهد بود. که با شرایط زندگی مردم در یک مکان یا منطقه خاص است. مطبوعیت‌ها مقدم بر کیفیت زندگی هستند. زیرا بلاواسطه به انسان و محیط متصل می‌باشند، سپس محیط و مطبوعیت به‌همراه یکدیگر اندازه یا مقداری از کیفیت زندگی را به انسان عرضه می‌کنند (میرزایی و شریفی، ۱۳۸۸). می‌توان گفت مطبوعیت یک شاخص برای

1. Hosmer & Lemshow Chi-Square Test of Goodness of fit

۲. آزمون نیکویی برازش هوسمر-لمشو از آزمون سنتی مجذور کای مستحکم‌تر است به‌ویژه اگر مدل شامل متغیرهای فاصله‌ای باشد. معنی‌دار نبودن این آزمون به منزله برازش مناسب مدل ریاضی تشکیل شده به اطلاعات است.

3. Amenity

اندازه‌گیری درجه‌ای از محیط برای سالم زیستن انسان‌ها از دیدگاه اسکان و عدم جابجایی مکانی برای زندگی بهتر است. مطبوعیت‌ها می‌توانند شامل عوامل و مؤلفه‌های زیادی که توسط محیط مصنوع و انسان ساخت و یا محیط طبیعی در ابعاد مختلف در محیط شهری باشد تا یک حس مسئولیت، رفاه، آسایش، آرامش و نهایتاً سلامت شهری را داشته باشد. در تعریف عملیاتی مفهوم مطبوعیت‌ها، از روش‌های عینی و ذهنی بهره گرفته می‌شود مطبوعیت عینی با استفاده از شاخص‌های عینی که مرتبط با واقعیات قابل مشاهده و ملموس زندگی هستند اندازه‌گیری می‌شود. این شاخص‌ها از داده‌های ثانویه مانند، تراکم جمعیت، میزان تحصیلات، خصوصیات خانوار و... حاصل می‌شود. مطبوعیت نمی‌تواند تنها از طریق شرایط عینی تعیین شود، بلکه در نظر گرفتن بهزیستی ذهنی افراد نیز دارای اهمیت است. مطبوعیت ذهنی رضایت افراد از محیط زندگی مناسب‌ترین شیوه برای کشف مطبوعیت‌های زندگی، پرسیدن و ادراک مردم از آنها است. به بیان لی شاخص‌های ذهنی پایایی کمتر و قابلیت اطمینان بیشتری دارند (لی، ۲۰۰۸: ۱۲-۸).

یافته‌ها

طبق یافته‌ها، بیشترین پاسخگویان در سن ۳۹-۳۵ سال قرار دارند و ۷۷ درصد پاسخگویان کمتر از ۵۰ سال داشته‌اند. بیشترین مدرک تحصیلی پاسخگویان نیز دیپلم بوده است. ۵۵/۴ درصد پاسخگویان مرد و ۴۴/۶ درصد آنان را زنان تشکیل دادند. ۴۸/۱ درصد پاسخگویان شغل خود را خانه‌دار، بازنشسته و دانشجو ذکر کرده‌اند. ۷۱ درصد پاسخگویان متأهل و ۲۶/۸ درصد نیز خود را مجرد ذکر نموده‌اند. محل تولد اکثریت پاسخگویان (۵۶/۶ درصد) تهران بوده است. ۴۸/۳ درصد پاسخگویان سرپرست و ۵۱/۷ درصد آنان غیرسرپرست خانوار بوده‌اند. میانگین تعداد فرزندان برابر ۱/۷۸ فرزند برای خانوار به‌دست آمده است. بیشترین فراوانی پاسخگویان (۷۲/۵ درصد) محل زندگی قبلی خود را تهران بیان کرده‌اند و نما در خانوار چهار نفره بوده است. بیشترین فراوانی میزان درآمد بین ۱ تا ۳ میلیون تومان به‌دست آمده است. درآمد سرپرستان خانوار در مناطق مورد بررسی نیز متفاوت بوده است. به‌طوری‌که که بیشترین درآمد مربوط به منطقه دو با میانگین تقریباً ۴ میلیون و ۱۸۷ هزار تومان و کمترین درآمد در منطقه ده با میانگین ۲ میلیون و ۷۸۵ هزار تومان به‌دست آمده است. بیشترین مدت زمان اقامت بین ۱۰-۶ سال در محل سکونت و میانگین مدت اقامت برابر با ۱۳ سال بوده است. بیشتر پاسخگویان منزل مسکونی

ملکی در تصرف داشته و برای عمر منزل مسکونی، چند سال ساخت را بیشتر از نوساز اعلام کرده‌اند. مساحت منزل مسکونی با بیشترین فراوانی اعلام شده برابر ۸۰-۶۱ متر مربع بوده و میانگین آن در بین مناطق مورد مطالعه برابر ۹۶/۷۸ متر مربع به دست آمده است. قیمت مسکن نیز در مناطق مختلف، متفاوت بوده است؛ به طوری که میانگین حدوداً ۱۶/۵ میلیون تومان در متر مربع به دست آمده است. جدول ۲، ویژگی‌های نمونه تحقیق در مناطق مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۲: ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان در کل مناطق مورد مطالعه

ردیف	متغیر	بیشترین	درصد	کمترین	درصد	میانگین
۱	سن (سال)	۳۵-۳۹	۱۶/۲	۶۰-۶۴	۴/۴	۳۹/۵۴ سال
۲	جنس	مرد	۵۵/۴	زن	۴۴/۶	
۳	تحصیلات (مقطع)	دیپلم	۳۴/۹	دکتری	۱/۹	۱۳/۸۳
۴	وضعیت تأهل	متأهل	۷۱/۰	مجرد	۲۶/۸	
۵	شغل	خانه‌دار، بازنشسته، دانشجو	۴۸/۱	دولتی	۲۰/۴	
۶	محل تولد	تهران	۵۶/۶	خارج از تهران	۴۳/۲	
۷	محل زندگی قبلی	تهران	۷۲/۵	غیر تهران	۲۷/۵	
۸	تعداد فرزندان (نفر)	۲	۳۱/۶	۶	۰/۸	۱/۷۸ فرزند
۹	بعد خانوار (نفر)	۴	۳۱/۱	۱۰	۰/۱	۳/۷۲
۱۰	سرپرست	سرپرست	۴۸/۳	غیر سرپرست	۵۱/۷	
۱۱	درآمد (میلیون تومان)	۱ تا ۳	۴۰/۴	۱۱ تا ۱۳	۰/۱	۲/۹۰۰
۱۲	طول مدت اقامت (سال)	۶-۱۰	۲۳/۱	۶۹-۶۶	۰/۱	۱۶/۵۸
۱۲	مساحت منزل (متر مربع)	۸۰-۶۱	۲۸/۱	۳۰-۶۰	۱/۵	۹۶/۷۸
۱۳	قیمت منزل (متر مربع به میلیون تومان)	۷-۹	۰/۱۷	۲۹-۲۷	۰/۱	۱۶/۵
۱۴	مدت زمان ساخت	چند سال ساخت	۷۱/۷	نوساز	۲۸/۱	
۱۵	وضعیت تصرف محل سکونت	ملکی	۶۰/۹	وقفی	۰/۳	

جدول ۳ مقایسه کلی وضعیت موجود مطبوعیت شهری را در پنج منطقه مورد مطالعه نشان می‌دهد. منطقه ۲ از نظر وضع موجود مطبوعیت‌ها در تمامی ابعاد بیش از متوسط ارزیابی شده است. در منطقه ۷ وضع موجود تمامی ابعاد ناخوشایند ارزیابی شده است. همچنین در منطقه ۱۰ و ۱۹ و ۲۱ نیز اکثریت پاسخگویان نسبت به وضع موجود نظر ناخوشایند داشته‌اند. بیشترین میانگین در تمامی مناطق در بُعد زیر ساختارها مشاهده شده که نشان‌دهنده امتیاز بیش از متوسط برای پاسخگویان بوده است. به نظر می‌رسد امکانات زیر ساختارها (آب، برق، گاز، مخابرات...) در هر پنج منطقه دارای شرایط قابل قبولی است و پاسخگویان در رابطه با شرایط زیر ساختارها اندازه‌ای از رضایت نسبی را ابراز داشته‌اند. میانگین کلی وضع موجود مطبوعیت‌های محیطی در منطقه ۲ برابر ۳/۳ و بیشترین میانگین را نشان می‌دهد و کمترین میانگین کلی در منطقه ۱۰ برابر با ۲/۴ ارزیابی شده است که بیان‌کننده ناخوشایندی از وضع موجود می‌باشد. همچنین انحراف معیار در مناطق نشان‌دهنده پراکندگی تقریباً مشابه در پاسخ‌های اخذ شده است. به طور کلی، شاخص مطبوعیت به جز منطقه ۲ در کلیه مناطق دیگر تقریباً کمتر از متوسط و تقریباً ناخوشایند ارزیابی شده است. بر اساس اطلاعات به دست آمده از بررسی اختلاف میانگین شاخص کلی، میانگین شاخص کلی وضعیت مطبوعیت‌ها در منطقه ۲ و ۱۹ دارای اختلاف معنادار با تمامی مناطق مورد مطالعه است. منطقه ۷ با مناطق ۲ و ۱۰، منطقه ۱۰ نیز با تمامی مناطق اختلاف معنی‌داری داشته‌اند. میانگین انحراف معیار نشان‌دهنده این است که توزیع داده‌ها نرمال و نزدیک به میانگین است و کمترین پراکندگی با میانگین ۰/۵ در منطقه ۱۹ اخذ شده که نشان می‌دهد در بعد اجتماعی و زیست‌محیطی، پاسخگویان اتفاق نظر داشته‌اند و بیشترین پراکندگی در منطقه ۱۰ با ۰/۷ به دست آمده است.

جدول ۳: مقایسه کلی وضعیت موجود مطبوعیت و سلامت شهری پنج منطقه مورد مطالعه

میانگین کلی		شاخص کلی ابعاد ۷ گانه مطبوعیت زیست محیطی شهری وضعیت موجود												
شاخص		سلامت شهر												
انحراف معیار	وضع موجود	آب و هوا	منظر شهری	لکه‌های شهری	آلودگی صوتی	ساختاری	اقتصادی	رفاهی	زیست محیطی	اجتماعی	منطقه شهری			
۰/۶	۳/۲	۰/۶	۳/۱	۰/۶	۳/۲	۰/۶	۳/۸	۰/۷	۳/۲	۰/۵	۳/۱	۰/۵	۳/۳	۲
۰/۶	۲/۸	۰/۶	۲/۹	۰/۶	۲/۸	۰/۸	۳/۲	۰/۷	۲/۷	۰/۷	۳	۰/۶	۲/۷	۷
۰/۷	۲/۶	۰/۷	۲/۵	۰/۶	۲/۶	۰/۸	۳/۱	۰/۸	۲/۲	۰/۶	۲/۷	۰/۶	۲/۴	۱۰
۰/۵	۲/۸	۰/۷	۲/۸	۰/۵	۲/۹	۰/۶	۳/۴	۰/۸	۲/۷	۰/۵	۲/۴	۰/۴	۲/۸	۱۹
۰/۶	۲/۹	۰/۶	۲/۸	۰/۶	۲/۹	۰/۷	۳/۲	۰/۷	۲/۷	۰/۶	۲/۸	۰/۶	۲/۹	۲۱

جدول ۴، خلاصه نتایج آماره‌ها را میان وضع موجود و وضع مطلوب و تفاضل آن‌ها که نشان‌دهنده اندازه کمبودها تا رسیدن به حد مطلوب مطبوعیت‌ها از نظر پاسخگویان می‌باشد را به تفکیک مناطق نشان می‌دهد.

جدول ۴: خلاصه نتایج آماره‌ها (وضع موجود و وضع مطلوب) به تفکیک مناطق

مناطق شهری					مطبوعیت
۲۱	۱۹	۱۰	۷	۲	
۲/۹	۲/۴	۲/۶	۲/۸	۳/۲	وضع موجود (عینی)
۴/۲	۳/۹	۴/۲	۳/۵	۴	وضع مطلوب (ذهنی)
-۱/۳	-۱/۵	-۱/۶	-۰/۷	-۰/۸	تفاوت وضع موجود و وضع مطلوب

با توجه به نتایج به دست آمده از آماره‌ها و مقایسه میانگین‌ها، هم در کل مناطق و هم به تفکیک مناطق از نظر ادراک محیطی (عینی یا وضع موجود) و احساسی (ذهنی و یا ارزشی یا وضع مطلوب) بین مناطق تفاوت وجود دارد. منطقه ۲ نسبت به ارزش مطلوب مطبوعیت‌ها با ۳/۲ بیشترین امتیاز و منطقه ۱۹ نسبت به ارزش مطلوب مطبوعیت‌ها با ۲/۴ دارای کمترین امتیاز بوده است. همچنین در وضع موجود نیز منطقه ۲ بیشترین و منطقه ۱۹ کمترین امتیاز را کسب

کرده‌اند. بیشترین اختلاف میان نمره وضع موجود و مطلوب در منطقه ۱۰ و کمترین آن در منطقه ۷ مشاهده می‌شود.

جدول ۵، سلامت شهری را در وضع موجود را نشان می‌دهد. در این جدول، تفسیر تحلیل عاملی بالاترین بار گویه حاوی معنای عامل نهفته است که در این تحقیق به عنوان ذائقه مطبوعیتی از آن یاد می‌شود. اندازه بارهای عاملی نشان می‌دهد ذائقه مطبوعیت‌های شهری در مناطق مورد مطالعه متفاوت است. پاسخگویان منطقه ۲ بیشترین بار عاملی را در بُعد زیست محیطی، منطقه ۷ در بُعد اجتماعی، منطقه ۱۰ در منظر شهری، منطقه ۱۹ در بُعد زیر ساختارها و در منطقه ۲۱ در بُعد منظر شهر ذکر کرده‌اند. تفاوت در بارهای عاملی مؤید تفاوت در ادراک وضعیت موجود مطبوعیت‌ها یا همان ذائقه مطبوعیتی از نظر پاسخگویان است.

جدول ۵: شاخص‌های مطبوعیت و سلامت شهری در وضع موجود

ردیف	شاخص	بارعاملی				
		۲۱	۱۹	۱۰	۷	۲
۱	اجتماعی	۰/۷۸۰	۰/۶۲۲	۰/۸۲۰	۰/۹۳۷	۰/۷۸۴
۲	زیست محیطی	۰/۸۴۰	۰/۵۳۰	۰/۷۰۹	۰/۸۸۱	۰/۸۲۶
۳	رفاهی	۰/۷۵۸	۰/۷۶۷	۰/۷۳۲	۰/۹۲۵	۰/۷۰۸
۴	اقتصادی	۰/۵۸۵	۰/۶۸۲	۰/۶۲۶	۰/۷۵۴	۰/۷۱۷
۵	ساختاری	۰/۷۲۷	۰/۸۲۵	۰/۶۰۹	۰/۸۸۲	۰/۷۱۰
۶	حکمرانی شهری	۰/۸۴۳	۰/۷۶۱	۰/۸۴۱	۰/۹۲۸	۰/۷۹۷
۷	منظر شهری	۰/۸۵۸	۰/۷۶۷	۰/۸۴۲	۰/۸۹۷	۰/۸۲۵

در ادامه، جدول ۶ مقادیر مطبوعیت‌های موجود و مطلوب شهری و تفاوت آنها و شاخص سلامت را در هر دو جنس نشان می‌دهد. در مقایسه وضع مطلوب بین زنان و مردان در ابعاد زیست محیطی، رفاهی و منظر شهری زنان بیشتر از مردان و در ابعاد اجتماعی، حکمرانی شهری، شاخص ساختاری، در هر دو جنس برابرند. اما در بُعد اقتصادی هر دو وضعیت موجود و مطلوب در مردان بیشتر از زنان است. در تفاضل معرف‌های سلامت شهری نیز بُعد اقتصادی بیشترین اختلاف را اخذ کرده است که در بین زنان این اختلاف بیشتر از مردان است. شاخص سلامت شهری نیز در وضع موجود ناخوشایندی در بین زنان بیشتر از مردان است بر همین اساس نتایج وضع مطلوب شاخص سلامت شهری نیز برای زنان بسیار با اهمیت به‌دست آمده است.

جدول ۶: مقادیر مطبوعیت‌های شهری و شاخص‌های سلامت در هر دو جنس

ردیف	مطبوعیت‌ها	جنس	میانگین	
			وضع موجود	وضع مطلوب
۱	اجتماعی	مردان	۳/۰۹۰	۳/۸۶۶
		زنان	۲/۹۲۱	۳/۹۰۸
۲	زیست محیطی	مردان	۳/۰۰۲	۴/۱۴۴
		زنان	۲/۸۳۷	۴/۱۶۱
۳	رفاهی	مردان	۲/۹۴۰	۳/۸۴۵
		زنان	۲/۸۷۰	۳/۹۳۱
۴	اقتصادی	مردان	۲/۹۰۸	۴/۳۲۸
		زنان	۲/۶۲۰	۴/۲۵۶
۵	ساختاری	مردان	۳/۵۵۲	۴/۲۲۲
		زنان	۳/۲۸۱	۴/۱۸۳
۶	حکمرانی شهری	مردان	۳/۰۱۹	۴/۰۱۷
		زنان	۲/۸۵۴	۴/۰۵۵
۷	منظر شهری	مردان	۲/۹۴۷	۳/۷۸۱
		زنان	۲/۸۱۲	۳/۸۶۴
۸	شاخص سلامت شهری	مردان	۳/۰۶۵	۴/۰۲۹
		زنان	۲/۸۸۵	۴/۰۵۱

جدول ۷ مقایسه درصدهای تمایل به جابجایی در مناطق منتخب را نشان می‌دهد. در تمایل

به جابجایی، منطقه ۱۰ بیشترین تمایل و منطقه ۷ کمترین تمایل را اخذ کرده است.

جدول ۷: درصد تمایل به جابجایی در مناطق منتخب

منطقه شهری	تمایل به تغییر محل سکونت (درصد)
۲	بلی
۲	۴۱/۶
۷	خیبر
۷	۳۴/۹
۱۰	۶۵/۱
۱۰	۲۳/۴
۱۹	۷۶/۶
۱۹	۳۸/۷
۲۱	۶۱/۳
۲۱	۴۳/۸
	۵۶/۳

جدول شماره ۸ به مقایسه میانگین‌های تمایل به جابجایی به دست آمده از مناطق مورد بررسی و آزمون اختلاف میان آنها پرداخته است. میانگین تمایل به جابجایی در مناطق ۷ و ۱۹ با کلیه مناطق دیگر دارای اختلاف معنی دار است. بنابراین، فرضیه تفاوت تمایل به جابجایی در مناطق اثبات می‌گردد. میانگین شاخص کلی وضعیت موجود پاسخگویان در منطقه ۲ دارای اختلاف میانگین با مناطق ۱۹ و ۷ به دست آمده است. منطقه ۷ و ۱۹ با تمامی مناطق دارای اختلاف میانگین معنی دار، و منطقه ۱۰ و ۲۱ با منطقه ۷ و ۱۹ معنی دار شده است.

جدول ۸: اختلاف میانگین تمایل به جابجایی در مناطق منتخب

ردیف	منطقه شهری (۱)	منطقه شهری (۲)	اختلاف میانگین (۲-۱)	انحراف استاندارد	حد پایین	حد بالا
۱	منطقه ۲	منطقه ۷	*-۰/۴۸۳۳۹	۰/۱۳۴۴۷	-۰/۸۵۸۱	-۰/۱۰۸۷
		منطقه ۱۰	-۰/۰۵۴۲۹	۰/۱۱۰۴۰	-۰/۳۵۸۶	۰/۲۵۰۰
		منطقه ۱۹	*۰/۴۵۸۷۶	۰/۱۰۰۶۴	۰/۱۷۸۶	۰/۷۳۸۹
		منطقه ۲۱	-۰/۰۱۸۶۷	۰/۱۱۴۵۰	-۰/۳۳۷۴	۰/۳۰۰۱
۲	منطقه ۷	منطقه ۲	*۰/۴۸۳۳۹	۰/۱۳۴۴۷	۰/۱۰۸۷	۰/۸۵۸۱
		منطقه ۱۰	*۰/۴۲۹۰۹	۰/۱۴۴۸۵	۰/۰۲۶۰	۰/۸۳۲۲
		منطقه ۱۹	*۰/۹۴۲۱۵	۰/۱۳۷۵۹	۰/۵۵۶۹	۱/۳۲۷۴
		منطقه ۲۱	*۰/۴۶۴۷۱	۰/۱۴۸۰۰	۰/۰۵۰۶	۰/۸۷۸۸
۳	منطقه ۱۰	منطقه ۲	۰/۰۵۴۲۹	۰/۱۱۰۴۰	-۰/۸۵۸۱	-۰/۱۰۸۷
		منطقه ۷	*-۰/۴۲۹۰۹	۰/۱۴۴۸۵	-۰/۳۵۸۶	۰/۲۵۰۰
		منطقه ۱۹	*۰/۵۱۳۰۵	۰/۱۱۴۱۳	۰/۱۷۸۶	۰/۷۳۸۹
		منطقه ۲۱	۰/۰۳۵۶۲	۰/۱۲۶۵۳	-۰/۳۳۷۴	۰/۳۰۰۱
۴	منطقه ۱۹	منطقه ۲	*۰/۴۵۸۷۶	۰/۱۰۰۶۴	-۰/۷۳۸۹	-۰/۱۷۸۶
		منطقه ۷	*-۰/۹۴۲۱۵	۰/۱۳۷۵۶	-۱/۲۳۷۴	-۰/۵۵۶۹
		منطقه ۱۰	*-۰/۵۱۳۰۵	۰/۱۱۴۱۳	-۰/۸۳۰۲	-۰/۱۹۵۹
		منطقه ۲۱	*-۰/۴۷۷۴۳	۰/۱۱۸۱۱	-۰/۷۳۸۹	-۰/۱۷۸۶
۵	منطقه ۲۱	منطقه ۲	۰/۰۱۸۶۷	۰/۱۱۴۵۰	-۰/۳۰۰۱	۰/۳۳۷۴
		منطقه ۷	*-۰/۴۶۴۷۱	۰/۱۴۸۰۰	-۰/۸۷۸۸	-۰/۰۵۰۶
		منطقه ۱۰	-۰/۰۳۵۶۲	۰/۱۲۶۵۳	-۰/۳۸۷۳	۰/۳۱۶۱
		منطقه ۱۹	*۰/۴۷۷۴۳	۰/۱۱۸۱۱	۰/۱۴۶۴	۰/۸۰۸۵

تبیین و تحلیل نهایی مدل تحقیق

معادله رگرسیونی لجستیک اصلی با ورود متغیرهای سلامت شهر، سن، جنس، تحصیلات، وضعیت تأهل، تعداد فرزندان و درآمد محاسبه شده است. متغیر وابسته در کلیه مدل‌ها یکسان (تمایل به جابجایی) است. متغیرهای جمعیتی شامل جنس، محل تولد، سرپرستی خانوار و تعداد فرزندان در وضعیت‌های متفاوت به‌عنوان متغیر کنترل انتخاب و معادله مجدداً اجرا شده است. معادله رگرسیون لجستیک اصلی $63/2$ درصد مشاهدات را به‌طور صحیح پیش‌بینی کرده است. آماره‌های کاکس-اسنل^۱ و ناگل کرک^۲ در کلیه مدل‌ها حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد تغییرات متغیر وابسته (تمایل به جابجایی) را توضیح می‌دهند. بنابراین، قدرت تبیینی و پیش‌بینی در حد مطلوب و قابل قبول است.

جدول ۹: کمیتهای معادله لجستیک اصلی در تبیین تمایل به جابجایی کل پاسخگویان

متغیر	ضریب		انحراف استاندارد	آماره والد	درجه آزادی	سطح معنی لاجیت کسر	برتری
	رگرسیون	ضریب					
تا ۲۹ سال	-	-	۴۳/۷۷۳	۲	۰/۰۰۰	-	
سن	۱/۸۸۵	۰/۲۹۳	۴۱/۲۷۶	۱	۰/۰۰۰	۶/۵۸۷	
۳۰-۴۹ سال	۱/۳۹۲	۰/۲۴۷	۳۱/۸۹۸	۱	۰/۰۰۰	۴/۰۲۴	
۵۰ تا ۸۰ سال	-	-	۸/۰۷۲	۲	۰/۰۱۸	-	
تحصیلات	۰/۴۳۵	۰/۲۱۵	۴/۱۱۸	۱	۰/۰۴۲	۱/۵۴۴	
فوق دیپلم تا لیسانس	۰/۶۰۷	۰/۲۱۴	۸/۰۶۹	۱	۰/۰۰۵	۱/۸۳۵	
فوق لیسانس تا دکترا	-	۰/۴۳۱	۴/۳۶۶	۱	۰/۰۳۷	۱/۵۳۹	
وضعیت تأهل	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۷/۳۲۶	۱	۰/۰۰۷	۱/۰۰۰	
درآمد	-	-	۲۳/۷۹۱	۱	۰/۰۰۰	۰/۷۴۲	
جنس	۰/۴۰۶	۰/۰۸۸	۲۱/۴۶۱	۱	۰/۰۰۰	۰/۶۶۶	
مردان	-	۰/۳۰۶	۶/۵۷۴	۱	۰/۰۱۰	۰/۷۳۶	
محل تولد	-	-	۰/۰۶۱	۲	۰/۹۷۰	-	
بی فرزند	۰/۰۲۵	۰/۲۶۱	۰/۰۰۹	۱	۰/۹۲۳	۰/۹۷۵	
تعداد فرزندان	۰/۰۲۵	۰/۱۹۴	۰/۰۱۷	۱	۰/۸۹۶	۱/۰۲۶	
۱-۲ فرزند	-	۰/۱۰۲	۳۲/۹۸۸	۱	۰/۰۰۰	۰/۵۵۶	
بیش از ۳ فرزند	-	-	-	-	-	-	
سلامت شهری	-	-	-	-	-	-	

1. Cox & Snell R Square
2. Nagelkerke R Square

کلیه متغیرهای وارد شده در معادله دارای تأثیر معنی‌دار بر تمایل به جابجایی هستند. همچنین این نکته باید ذکر شود که بر مبنای قواعد ریاضی در محاسبات رگرسیون لجستیک، اثر متغیرهای مستقل بر لجیت کسر برتری متغیر وابسته محاسبه می‌گردد و نه بر خود متغیر وابسته. یافته‌های مدل رگرسیون نشان می‌دهد که سن، جنس، تحصیلات، وضعیت تأهل، تعداد فرزندان، درآمد و سلامت شهری بر تمایل به جابجایی شهروندان در مناطق مورد بررسی مؤثر بوده‌اند. پاسخگویانی که بین ۳۰ تا ۴۹ سال داشته‌اند بیشترین تأثیر را بر ارتقای لجیت کسر برتری (تمایل به جابجایی) دارند. قرار داشتن پاسخگویان در این طبقه سنی احتمال تمایل به جابجایی را به میزان ۵/۵ برابر افزایش می‌دهد. همچنین قرار داشتن سن پاسخگویان در دامنه ۵۰ تا ۸۰ سال نیز احتمال جابجایی را ۳ برابر افزایش می‌دهد. تحصیلات پاسخگویان نیز بر احتمال جابجایی آنان مؤثر و آن را به میزان ۵۴ درصد برای دارندگان مدرک کاردانی و کارشناسی و ۸۳ درصد برای دارندگان مدرک کارشناسی ارشد و دکتری افزایش می‌دهد.

افزایش سن و تحصیلات، هر دو بر ارتقای احتمال تمایل به جابجایی شهروندان دارای تأثیر مستقیم و افزایش‌دهنده بوده‌اند. تغییر وضعیت پاسخ‌دهندگان از مجرد به متأهل حدود ۵۴ درصد بر احتمال جابجایی آنان مؤثر بوده است. کنترل متغیر جنس حاکی از تأثیر معنی‌دار متغیر سن بر ارتقای لجیت کسر برتری متغیر تمایل به جابجایی است. لیکن زنان ۷۶ درصد نسبت به مردان تمایل بیشتری بر جابجایی دارند. متغیر درآمد تأثیری بر ارتقای لجیت کسر برتری نداشته است. تعداد فرزندان در پاسخگویان بدون فرزند تمایل به جابجایی بسیار کمتر از هنگامی است که خانواده صاحب فرزند می‌شود. و در تعداد فرزندان ۱ تا ۲ فرزند رابطه معکوس دیده می‌شود که نشان می‌دهد داشتن ۱ تا ۲ فرزند، تمایل به جابجایی را بیشتر می‌کند. این امر می‌تواند با تلاش خانواده برای ارتقای اجتماعی عمودی پس از فرزندآوری یا شرایط اجتماعی محل سکونت و تأثیر آن بر فرایند تربیت فرزندان نیز مرتبط تلقی شود. متغیر سلامت شهری نیز دارای تأثیر معکوس بر احتمال جابجایی است. سلامت شهری نیز با هر واحد افزایش در اندازه سلامت شهری موجب ۴۵ درصد کاهش در لجیت کسر برتری تمایل به جابجایی می‌شود. بنابراین، هرچه کیفیت سلامت شهر و مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده آن افزایش و ارتقاء یابند از احتمال تمایل به جابجایی پاسخگویان کاسته می‌شود.

جدول ۱۰ سلامت شهری را با کنترل عوامل جمعیتی نشان می‌دهد. در این جدول مشاهده می‌گردد که، سلامت شهر (با تأثیر معکوس و کاهنده) در گروه متولدین تهران دارای تأثیر معنی‌دار احتمال تمایل به جابجایی پاسخگویان بوده‌اند و دارای اثر معنی‌دار و کاهشی بر احتمال تمایل به جابجایی در گروه متولدین غیر تهران است و هر دو گروه دارای ضریب تقریباً مشابه در تأثیر بر لجیت کسر برتری متغیر وابسته (تمایل به جابجایی) هستند. متغیر سلامت شهری در هر دو گروه سرپرستی معنی‌دار و دارای اثر معکوس است و تأثیر آن در پاسخگویان غیر سرپرست خانوار (۶۹ درصد) بیشتر از پاسخگویان سرپرست خانوار (۳۱ درصد) بوده است. این اختلاف به روشنی در ضرایب رگرسیونی آنان نیز قابل مشاهده است. سلامت شهر در زنان با ۶۵ درصد نسبت به مردان با ۳۶ درصد دارای تأثیر کاهنده بیشتری است. افزایش در اندازه سلامت شهر تأثیر بیشتری در زنان نسبت به مردان دارد. افزایش در اندازه سلامت شهر تمایل به جابجایی را در زنان بیشتر از مردان کاهش می‌دهد. متغیر سلامت شهری نیز مانند معادله اصلی کماکان دارای تأثیر معکوس بر احتمال جابجایی پاسخگویان است. هرچه سلامت شهری در محل سکونت پاسخگویان افزایش یابد از احتمال تمایل آنان به جابجایی کاسته می‌شود. این امر در هر دو گروه بی‌فرزند و صاحب فرزند تقریباً یکسان است.

جدول ۱۰: معادله سلامت شهر با کنترل عوامل جمعیتی بر تمایل به جابجایی در مناطق منتخب شهر تهران

سلامت شهری	ضریب رگرسیون	انحراف استاندارد ضریب	آماره والد	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	لجیت کسر برتری
تهران	-۰/۵۲۴	۰/۱۴۹	۱۲/۴۲۹	۱	۰/۰۰۰	۰/۵۹۲
غیر تهران	-۰/۶۱۴	۰/۱۴۷	۱۷/۳۴۷	۱	۰/۰۰۰	۰/۵۴۱
سرپرست خانوار	-۰/۳۶۴	۰/۱۴۲	۶/۵۳۵	۱	۰/۰۱۱	۰/۶۹۵
غیر سرپرست خانوار	-۱/۱۶۹	۰/۲۲۴	۲۷/۲۲۹	۱	۰/۰۰۰	۰/۳۱۱
زنان	-۱/۰۳۸	۰/۲۲۲	۲۱/۸۲۹	۱	۰/۰۰۰	۰/۳۵۴
مردان	-۰/۴۴۰	۰/۱۲۳	۱۲/۸۳۳	۱	۰/۰۰۰	۰/۶۴۴
بی‌فرزند	-۱/۲۳۱	۰/۳۹۴	۹/۷۷۵	۱	۰/۰۰۲	۰/۲۹۲
۱ تا ۲ فرزند	-۱/۲۳۱	۰/۳۹۴	۹/۷۷۵	۱	۰/۰۰۲	۰/۲۹۲
۳ و بیشتر	۰/۰۳۹	۰/۲۰۶	۰/۰۳۷	۱	۰/۸۴۸	۱/۰۴۰

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های این پژوهش بر رابطه میان اصلی‌ترین متغیرهای جمعیتی، سلامت شهر و تمایل شهروندان بر جابجایی از محل سکونت خود در پنج منطقه ۲، ۷، ۱۰، ۱۹ و ۲۱ صحنه می‌گذارد. همچنین نتایج حاکی از تفاوت معنی‌دار میان تمایل به جابجایی محل سکونت در میان مناطق شهری است. این تفاوت در شاخص سلامت شهر نیز در میان مناطق مورد بررسی دارای اختلاف معنی‌دار است. یافته‌های این تحقیق با پژوهش شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) مطابقت دارد. منطقه ۲ با امتیاز ۳/۲۷ بیشتر از متوسط و منطقه ۱۰ با امتیاز ۲/۶۱ کمتر از متوسط حایز بیشترین کمترین اندازه سلامت شهر از نظر پاسخگویان بوده‌اند. کنترل متغیر جنس نشان داد که شاخص کلی سلامت شهر نیز میان مردان (۳/۰۶) بیشتر از متوسط و زنان (۲/۸۸) کمتر از متوسط ارزیابی شده و این اختلاف معنی‌دار است. اگر چه در یافته‌های شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) این اختلاف معنی‌دار است اما زنان اهمیت بیشتری به ارزش مطبوعیتی قایل بوده‌اند. اختلاف اندازه‌های سلامت شهر میان منطقه ۲ و ۱۰ با هر چهار منطقه دیگر معنی‌دار است که با یافته‌های شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) مطابقت دارد.

همچنین سن پاسخگویان به‌عنوان یک متغیر بسیار با اهمیت جمعیتی نیز در کلیه معادلات اصلی و کنترلی دارای اثر افزایشی و مستقیم بر احتمال جابجایی پاسخگویان در مناطق پنج‌گانه مورد تحقیق بوده است. در پژوهش شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) در گروه‌های سنی سالمندتر اهمیت بیشتری به مطبوعیت‌ها داده‌اند که با پژوهش حاضر مطابقت دارد. این یافته‌ها علاوه بر پژوهش شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) با یافته‌های گرین (۲۰۰۱)، بیرز و لیندال (۱۹۹۶) و ووگل (۲۰۰۶) نیز مطابقت داشته و نشان داده‌اند مطبوعیت‌ها می‌توانند ناحیه‌ای را از ناحیه دیگر متفاوت سازند و افراد محلی را که در آن زندگی می‌کنند براساس مطبوعیت‌ها انتخاب و آنان را به سوی مناطق مختلف سوق داده و جابجا نماید. نهایتاً این قابل مشاهده است که هر چهار فرضیه ابتدایی تحقیق در خصوص تفاوت در اندازه سلامت شهری و اندازه مطبوعیت‌های محیطی مناطق در مناطق مورد بررسی، تفاوت در تأثیر عوامل جمعیتی و تأثیر سلامت شهر بر تمایل به جابجایی پاسخگویان قابل رد نبوده‌اند. از سوی دیگر، میان ادراک یا تلقی پاسخگویان از وضع مطلوب مطبوعیت‌های محیطی و وضع موجود آنها اختلاف وجود داشته و کلیه وضعیت‌های موجود مطبوعیت‌ها کمتر از انتظارات پاسخگویان به عنوان وضعیت مطلوب گزارش شده‌اند. این امر در

شاخص کلی سلامت شهر با اندازه ۴/۰۲۹ برای وضعیت مطلوب و اندازه ۳/۰۶۵ برای وضعیت موجود در جدول ۶ آورده شده است. شهروندان هر پنج منطقه مورد بررسی میان سلامت مورد انتظار و آنچه در واقعیت مشاهده کرده‌اند اختلاف بزرگی قایل هستند.

همچنین با استفاده از روش آماری تحلیل عاملی با رویکرد تأییدی، مفهوم ذائقه مطبوعیتی نیز مورد بررسی قرار گرفت. مطبوعیت‌های زیست‌محیطی در منطقه ۲ با بار عاملی ۰/۸۲۹، منطقه ۷ با مطبوعیت‌های اجتماعی با بار عاملی ۰/۹۳۷، منطقه ۱۰ با منظر شهری با بار عاملی ۰/۸۴۲، منطقه ۱۹ با زیرساختارها با بار عاملی ۰/۸۲۵ و منطقه ۲۱ نیز با منظر شهری با بار عاملی ۰/۸۵۸ از نظر پاسخگویان تشخیص داده شده است. در حقیقت تفاوت در بارهای عاملی مؤید تفاوت در ادراک وضعیت موجود مطبوعیت‌ها یا همان ذائقه مطبوعیتی از نظر پاسخگویان است. طرح مفهوم ذائقه مطبوعیتی و روش تحلیل عاملی آن در مطالعه شریفی (۱۳۸۸) انجام شده و مابه‌ازاء داخلی و خارجی ندارد. بنابراین، یافته‌های تحقیق حاضر بر اساس یافته‌های شریفی و میرزایی (۱۳۸۸) در خصوص ذائقه مطبوعیتی نیز مطابقت دارد.

آنچه که مسلم است تغییرات و تحولات جمعیت‌شناسی، یکی از مهم‌ترین موضوعات مقابل روی برنامه‌ریزان و مدیران اجرایی شهرها در دهه‌های آینده است. مطبوعیت‌ها در مدیریت ساختار شهری نقشی بدیل داشته و امکان زندگی مطلوب با سلامت اعم از جسمی، روحی-روانی و اجتماعی را برای شهروندان فراهم می‌نمایند. به همین منظور در این پژوهش پیشنهاد می‌گردد با توجه به اهمیت مطبوعیت‌ها در سلامت شهری تصمیم‌سازان و برنامه‌ریزان ضمن بهبود ساختار فضایی شهری و مسکن به ترمیم و بازسازی کاستی‌های مطبوعیت‌های محیط زیست شهری در تمامی مناطق اقدام و راهکارهایی را برای افزایش رفاه شهروندی و رضایتمندی اجتماعی برای بالا بردن استانداردهای شهر سالم و سلامت شهری فراهم آورد و با التفات به ملاحظات اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی، رفاهی، زیرساختی در روند طراحی سلامت شهری موجب تأمین آسایش همگانی و رفاه شهروندی گردد. همچنین پیشنهاد می‌گردد مدیریت شهری با تأکید بر شاخص‌های مطبوعیت شهری و امکان ایجاد مشارکت شهروندان و همچنین شفاف‌سازی فعالیت‌ها و عملکردهای خود در ابعاد مطبوعیت در کلیه مناطق به شناسایی مطبوعیت‌هایی که در مناطق ضعیف بوده یا بحرانی می‌باشند امکان تخصیص اعتبار بیشتر و مطبوع‌سازی شاخص‌ها را فراهم نمایند و ضروریست تا یک چارچوب و ماتریس

مناسب مطبوعیت‌ها برای مقایسه مناطق و محلات ایجاد شود تا برای یکبار شاخص‌های اصلی مطبوعیت‌ها شناسایی، توافق شده و جداسازی شود تا برابری و عدالت اجتماعی در همه مناطق یکسان و از جایجایی مکانی بکاهد.

منابع

- بحرینی، سیدحسین و میرحسین خسروی (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی تأثیر ویژگی‌های خرد اقلیم در الگوی رفتارهای شهری نمونه موردی: فضاهاى شهری یزد (اقلیم گرم و خشک) و فومن (اقلیم معتدل و مرطوب)، فصلنامه محیط شناسی، دوره ۴۱ شماره ۲، صص ۴۸۲-۴۶۵.
- بنه خلخال، کریم، مریم جعفری مهرآبادی و اسماعیل آقایی (۱۳۹۵). ارزیابی وضعیت مسکن سالم در شهرها، فصلنامه علمی، پژوهشی، مطالعات شهری، شماره ۲۶، صص ۹۹-۱۱۱.
- تومه، زرژ (۱۳۸۹). توسعه فرهنگی و محیط زیست، ترجمه محمد شارع پور، انتشارات باز.
- چپمن، دیوید (۱۳۸۴). محلات و مکان‌ها در محیط انسان ساخت، مترجمان شهرزاد فریادی و منوچهر آفرینش، انتشارات دانشگاه تهران.
- حسینی، حاتم (۱۳۸۳). رویکردهای نظری، وبلاگ شخصی دکتر حاتم حسینی. قابل دسترس در: <http://www.populationstudies.blogfa.com/post/410>
- حسینی، حاتم (۱۳۸۸). جمعیت، محیط زیست و منابع طبیعی، وبلاگ شخصی دکتر حاتم حسینی. قابل دسترس در: <http://www.populationstudies.blogfa.com/post/410>
- رشیدی، یوسف (۱۳۸۹). آلودگی هوای تهران علل و راهکارها و تنگناها، اولین همایش سلامت شهری، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، با همکاری دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- عزیزی، محمدمهدی (۱۳۸۰). توسعه شهری پایدار: برداشت و تحلیلی از دیدگاه‌های جهانی، انتشارات دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، سال ۱۱، شماره ۲۳، صص ۲۷-۱۴.
- فروتن‌کیا، شهرروز و عبدالرضا نواح (۱۳۹۷). جامعه‌شناسی و محیط زیست، انتشارات شابک، آدینه بوک.
- کرک‌آبادی، زینب (۱۳۹۵). مقایسه تطبیقی کیفیت زندگی شهری بر اساس شاخص‌های زیست‌محیطی مطالعه موردی بافت قدیم و بافت جدید شهرستان سمنان، فصلنامه علمی- پژوهشی جغرافیا برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۷، شماره ۱، صص ۴۸-۳۳.
- گلکار، کوروش (۱۳۸۲). سیر تکامل نقش و مفهوم منظر شهری، فصلنامه آبادی، شماره ۵۳، صص ۴۸-۳۸.
- لینچ، کوین (۱۹۸۱). تئوری شکل شهر، ترجمه سید حسین بحرینی، چاپ دوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

محمدیان، مهرداد و دریا گوهرمطهر (۱۳۹۶). بررسی ارتباط کیفیت شهری در روابط اجتماعی شهروندان منطقه یک شهر تبریز، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال ۸، شماره ۲۶، صص ۶۳-۳۱.

معصوم، جلال (۱۳۸۰). شهر سالم، مجله شهرداری‌ها، شماره ۳۲، سال ۳، صص ۴۵-۵۲.

میرزائی، محمد و منصور شریفی (۱۳۸۷). تأثیر مؤلفه‌های جمعیتی بر احساس مطبوعیت محیطی، پژوهشی در ۵ منطقه انتخابی شهر تهران، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، سال ۳، شماره ۶، صص ۳۵-۶۶.

میرشاهی، سحر (۱۳۸۶). روانشناسی محیط و منظر، قابل دسترسی در: www.landscape.ir

واعظ مهدوی، محمدرضا، محسن اسدی لاری، حسین ملک افضلی، سقراط فقیه‌زاده و محمدمهدی گل‌مکانی (۱۳۹۰). نتایج دور دوم طرح سنجش عدالت در شهر تهران چاپ شهرداری تهران سال ۱۳۹۲.

ولایی، عیسی (۱۳۸۴). الگوهای رفتار با طبیعت محیط زیست از دیدگاه قرآن و سنت، پایان‌نامه دوره دکتری، رشته علوم و قرآن و احادیث، دانشگاه آزاد، واحد علوم تحقیقات تهران.

یزدانی پرای، زهرا و زهره یزدانی پرای (۱۳۹۵). سکونت‌گاه‌های سنتی ایران: سازگاری بین انسان و محیط‌زیست از دیدگاه شهر اکولوژیک، مجموعه مقالات دومین کنفرانس ملی مدیریت کلانشهرها با رویکرد محیط‌زیست.

Ashton, J. (1988) Healthy, cities, concept & vision. *University of Liverpool, UK*.

Azahan, A, M. J. Jamaluddin, Z. M. Luckman A, kadaruddin, and A. kadir (2009).

The quality of life in Malaysias Intermediate city: urban, *European Journal of social sciences- volume*, Number, 1:161-165.

Beyers, W. B. and D. P. Lindal (1996). Lone Eagles and High fliers in Rural producer services, *Rural Development Perspectives*, Vol, 11, (3) PP2-10.

Clark, M. (1992) *A Sustainable Economy, London, Earthscan, 1992*.

Commoner, Barry W. (1992). population, Development and Environment: Trends and Key Issues in Developed Countries, Paper Presented at U.N. *Expert group Meeting on Population, Environment and Development, 2024 January, New York*.

Ehrlich p. and I. Holden (1974). *Human Population and the Global Environment, American Scientist*, Vol 62. pp. 282-292.

Gallopin, G. (1992). Science, Technology and the Ecological Future of Latin America, *World Development* 20, 10:130-140.

Green, Gary P. (2001). Amenities and community Economic Development: strategies for Sustainability, the *Journal of Regional Analysis & Policy*, vol, 31, No2

Halli, Shiva S. and K.V. Rao (1992). *Advanced Techniques of Population Analysis*, Plenum Press.

Hanrik, L. (2015). On the Effects of urban Natural Amenities, Architectural quality and Accessibility to workplaces on Housing prices an empirical study on the Helsinki Metropolitan Area.

Isaksson, R. (2006). Total quality management for sustainable development Process based system models", *Business Process Management Journal*, Vol. 12 No. 5, pp. 632-645.

- Kleinbaum, David G. (1994). Logistic Regression: A self learning text, Springer, New York.
- Lee, Y J. (2008). Subjective quality of life measurement in Taipei, building and environment. 43(7), 8-12.
- Liu, D., F. Li; X. S. Hu, R. S. Wang; W. R Yang; D. Li & D. Zhao (2009). Measurement indicators and an evaluation approach for assessing urban sustainable development: A case study for China's Jining City, *andscape and Urban Planning*, 2009, Vol. 90, No.3-4, pp.134-142.
- Mahene, P. (2005). Implicit Cooperation between Generations and Environmental Amenity, *LERNA-INRA*, Toulouse University, France.
- Menard, S. (2002). Applied Logistic Regression Analysis, *Sage Publications*.
- Mill, D. & G. Spargo (2002). Urban Amenity Indicators Workshop Report Prepared for the Ministry for the Environment and the Royal Society of New Zealand.
- Popp, D. (2001). Altruism and demand For Environmental Qualities, *Land Economics*, Vol.77, No.3, pp 339-349.
- Pumain, D. (2002). An evolutionary Approach to settlement systems. Paper read at paper prepared for the conference new forms of urbanization conceptualizing and Measuring Human settlement in the twenty-first Century organized by IUSSP.
- Rajapaks, D, Wilson, C, Ngu Hoang, V, Lee, B, Managi, S. (20017). *Who responds more to environmental amenities and dis- amenities* urban Institute Department of urban and Environmental Engineering faculty of Engineering Kyushu University, 744 Motoko Nishi- Ku, Fukuoka, Jupon QUT Business school, Queensland University of Technology, Level8, Z Block, Gardens Point, 2 George St, Brisbane QLD 4000, Australia.
- Simo, J. (1981). *the U Itimate Resource* Princeton University Press, NJ.
- Vogel, Horry I. (2006). The Influence of Rural Amentities on Non-Metropolitan population change in the United States from 1980-2000, Dissertation, Kansas State University Manhottan, Kansas.
- Weeks, John R. (2004) *unpopular culture: The Ritual of complain in a British Bank*. Chicago: University of Chicago press.

The Effect of Urban Health on the Movement of Citizens in the Five Selected Areas of Tehran

Fatemeh Heydarjamaat *, Mansor Sharifi **, Ali Baghaei Sarabi ***

Abstract

Healthy living makes sense in a healthy city. A healthy city is protective of wellbeing and is required to determine the appropriate conditions for activities. The present survey aimed to study the effect of urban health with environmental amenities indicators and demographic factor on the tendency of citizens to move in 5 selected regions in Tehran in the year 2018. A number of 1103 citizens of districts 2.7.10.19.21 were interviewed using a probability sampling. We used a questionnaire technique to collect information and SPSS software was used for the statistical analysis. According to the findings, the seven indicators of urban health in the study areas were measured and it was shown that the areas have significant differences in terms of the amenities. The results of logistic regression showed that an average of about 12% tendency of spatial displacement or movement of respondents is explained by demographic variables and urban health. Urban health along with other demographic variables had an inverse effect on the tendency to displacement in all controlled models. Wherever, there was greater urban health, there was less propensity to move or displace. It was also observed that the lowest tendency for movement was among respondents of regions two and seven.

Keywords: Urban Health, Amenity, Population, Displacement, Taste amenity, Demographic factors.

* PhD Student in Demography, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: f.hjamat@yahoo.com

** Assistant Professor and Faculty Member of Garmsar Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran (Corresponding Author). E-mail: sharifim@ut.ac.ir

*** Assistant Professor and Faculty Member of Roodehen Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran. E-mail: abaghaei@ut.ac.ir